

'Gewoon' een Nederlandse vrouw

Onderzoek naar de representatie van vrouwen
in Nederlandse fictiefilms en series 2019-2023

Universiteit Utrecht, dr. Willemien Sanders en dr. Sandra Becker

Onderzoeksrapport in opdracht van Stichting Vrouwen in Beeld
Maart 2025

Inhoudsopgave

▲ = klik om terug te keren naar de inhoudsopgave

	Executive Summary	4
	Inleiding	8
	Methoden	10
	Corpus	10
	Automatische dialooganalyse van scripts	11
	Kwantitatieve inhoudsanalyse van scripts en producties	11
	Resultaten	14
	1. Automatische dialooganalyse	14
	1.1 Hoeveelheid dialoog vrouwelijke en mannelijke personages	14
	1.2 Ontwikkeling per jaar	16
	1.3 Speelfilms versus series	17
	1.4 Commercieel versus publiek gefinancierde speelfilms en series	18
	1.5 Genre	19
	Deelconclusie automatische dialooganalyse	21
	2. Kwantitatieve inhoudsanalyse	22
	2.1 Hoofd- en bijpersonages	22
	2.2 Ontwikkeling 2019-2023	23
	2.3 Speelfilms versus series	24
	2.4 Commercieel versus publiek gefinancierde speelfilms en series	25
	2.5 Genre	26
	2.6 Leeftijd	28
	2.7 Haar en make-up	30
	2.8 Kleding	31
	2.9 Handeling	32
	2.10 Locatie	33
	2.11 Kleur	34
	2.12 Roots	34
	2.13 Sociale klasse	36
	2.14 Seksuele oriëntatie	37
	2.15 Relatie	39
	2.16 Kinderen	41
	2.17 Werk	42
	2.18 Emotie	44
	2.19 Karakter	45
	Deelconclusie kwantitatieve inhoudsanalyse	46
	Conclusie	48
	Aanbevelingen	50
	Literatuur	52
	Bijlagen	54
	Bijlage 1: Codeerschema	54
	Bijlage 2: Codeerlijst Roots	73
	Bijlage 3: Opties in het codeerschema voor Werk	73
	Colofon	75

Executive Summary

Naar aanleiding van het rapport *Beter is nog niet goed* (Sanders 2022) heeft de Universiteit Utrecht in opdracht van Stichting Vrouwen in Beeld en in samenwerking met het Netwerk Scenarioschrijvers onderzoek gedaan naar de representatie van vrouwen in Nederlandse speelfilms en series in de periode 2019-2023. De onderzoeksvraag voor dit onderzoek luidt:

Hoe worden vrouwen gerepresenteerd in recente Nederlandse speelfilms en series (2019-2023)?

Om dit te onderzoeken hebben we eerste een representatief corpus samengesteld van 112 speelfilms en series uit de periode 2019-2023, waarbij we rekening hielden met het productievolume van commerciële en publieke speelfilms en dramaserieën in de betreffende jaren, evenals het productievolume van webseries en jeugdfilms en -televisieseries. We hebben van dit corpus de scripts opgevraagd en hebben van 97 producties de scripts ontvangen. Vervolgens hebben we een automatische dialooganalyse uitgevoerd op de scripts. Daarnaast hebben we een kwantitatieve inhoudsanalyse op de speelfilms en series en deels op de scripts uitgevoerd.

Voor de automatische dialooganalyse maakten we gebruik van scenario-software WriterDuet, die gegevens over onder andere de hoeveelheid dialoog per personage analyseert. We kenden vervolgens bij elk productie een gender toe aan de tien personages met de meeste regels tekst, voor zover aanwezig. Het aantal non-binaire personages bleek daarbij dermate laag dat deze geen rol konden spelen in de analyses. De data over de hoeveelheid dialoog van vrouwelijke en mannelijker personages hebben we geanalyseerd op een aantal aspecten: de verhouding tussen het aandeel van vrouwen en mannen, de ontwikkeling daarin per jaar en de verschillen tussen speelfilms en series, commercieel en publiek

gefinancierde producties en genre. De kwantitatieve inhoudsanalyse voerden studenten uit aan de hand van een codeerschema. De analyse betrof een vrouwelijk personage uit elk van de 112 producties in ons corpus, waarbij de codeurs ook gegevens over de producties noteerden. Daarnaast analyseerden ze de scripts op een aantal variabelen. Elk personage is door twee studenten geanalyseerd. We voegden de resultaten samen en corrigeerden die waar nodig, bijvoorbeeld bij tegenstrijdigheden.

Resultaten

De resultaten laten zien dat er in de steekproef van vrouwelijke personages uit een corpus van 112 speelfilms en series uit de periode 2019-2023 sprake is van een gebrek aan diversiteit en een reproductie van bepaalde stereotypen.

Gebrek aan diversiteit

In het corpus van 112 speelfilms en series uit de periode 2019-2023 is op meerdere een gebrek aan diversiteit zichtbaar:

- Aandeel vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages: dit aandeel neemt in de periode 2019-2023 af en het aandeel vrouwelijke hoofdpersonages in een groep in deze periode neemt toe. Minder vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages betekent – binair gedacht – meer mannelijke solo/duo hoofdpersonages, wat verhalen over vrouwen minder zichtbaar maakt.
- Aandeel vrouwelijke hoofdpersonages in series en commercieel gefinancierde producties: Vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages komen meer voor in speelfilms dan in series en meer in publiek gefinancierde dan in commercieel

gefinancierde producties. Gebrek aan diversiteit is ook zichtbaar bij de vrouwelijke personages zelf:

- De meeste vrouwelijke personages zijn wit, met Nederlandse roots met lang blond haar (los of opgestoken in alledaagse en comfortabele kleding, in de leeftijd van 16 tot 45 jaar. In de scripts is daarnaast ook sprake van expliciet vrouwelijke kleding. Ten opzichte van de Nederlandse bevolking worden vrouwen uit de middenklasse overgerepresenteerd (CBS 2015).
- Oudere vrouwelijke personages en vrouwelijke personages van kleur spelen een rol in de marge, in scripts nog meer dan in de uiteindelijke producties. Ten opzichte van de Nederlandse bevolking zijn vrouwen van 60 jaar en ouder ondergerepresenteerd (CBS 2022).
- Er zijn weinig niet-heteroseksuele vrouwelijke personages en wanneer ze wel voorkomen, zijn ze vaak jong en doorgaans een hoofdpersonage, waardoor hun seksuele oriëntatie in meer of mindere mate geproblematiseerd wordt. Ten opzichte van de Nederlandse bevolking wordt het aandeel lesbische vrouwelijke personages overgerepresenteerd maar worden biseksuele en queer personages ondergerepresenteerd (CBS 2024d).

Reproductie van stereotypen

In het corpus van 112 speelfilms en series uit de periode 2019-2023 is op meerdere punten de representatie van onze steekproef van vrouwelijke personages stereotyperend:

- De automatische dialooganalyse laat zien dat het stereotiepe idee dat vrouwen meer praten dan mannen structureel wordt gereproduceerd in Nederlandse speelfilms en series.
- De kwantitatieve inhoudsanalyse laat zien dat vrouwelijke personages in het genre Misdad

vooral bijrollen spelen en in het genre Romantiek alleen maar hoofdrollen. Dat bevestigt het stereotype dat Misdad vooral een 'mannelijk' genre is en Romantiek een 'vrouwelijk' genre.

- De geanalyseerde vrouwelijke personages werken in stereotype 'vrouwelijke' sectoren gezondheidszorg, kunst- en cultuur, onderwijs en administratie.
- De geanalyseerde vrouwelijke personages bevinden zich vooral in privé-omgevingen, eveneens een stereotype omgeving voor vrouwen. Ook dit is in de geanalyseerde scripts nog wat meer het geval dan in de uiteindelijke producties.

Geen stereotypen

Op een aantal punten is de representatie van onze steekproef van vrouwelijke personages niet stereotyperend.

- Wat betreft handeling zijn de vrouwelijke personages meer actief (weergegeven door werkwoorden zoals komt, loopt, gaat, maakt en stapt) dan passief (weergegeven door werkwoorden zoals kijkt, zit, staat, ligt en heeft laten zien) maar in scripts is dit verschil kleiner.
- Wat betreft karaktereigenschappen hebben de vrouwelijke personages minder karaktereigenschappen die typisch met vrouwen worden geassocieerd (zoals verzorgend, lieflijk en mooi/charmant), dan eigenschappen die niet als typisch vrouwelijk worden gezien (zoals bekwaam en zelfverzekerd, rationeel, stoer, avontuurlijk en actief en/of krachtig).

De analyse van de steekproef van 112 vrouwelijke personages uit het corpus van 112 speelfilms en series uit de periode 2019-2023 laat al met al zien dat er veel te verbeteren valt aan de diversiteit van vrouwelijke personages en aan het tegengaan van

de reproductie van stereotypen.

Aanbevelingen

Op basis van dit onderzoek doen we de volgende aanbevelingen, die we onderverdelen in meer diversiteit en minder stereotypering.

Meer diversiteit vraagt om de volgende stappen:

1. Zorg voor meer vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages, met name in series en in commercieel gefinancierde producties zodat er meer ruimte is voor verhalen waarin vrouwen centraal staan.
2. Zorg voor meer vrouwelijke hoofdpersonages van 60 jaar en ouder, zodat ook verhalen over hen verteld worden.
3. Zorg voor meer diversiteit van vrouwelijke personages wat betreft kleur en roots, gezien de Nederlandse (koloniale) geschiedenis en de aandelen Nederlanders met roots elders.
4. Zorg voor meer diversiteit van vrouwelijke personages wat betreft haar, make-up, kleding en sociale klasse.
5. Normaliseer de aanwezigheid van personages met een andere dan heteroseksuele oriëntatie.

De reproductie van stereotypen kan worden tegengegaan door de volgende stappen:

6. Zorg voor een gelijkwaardige verdeling tussen vrouwelijke en mannelijke personages van de hoeveelheid dialoog.
7. Zorg voor meer vrouwelijke hoofdpersonages in het genre Misdaad en voor minder vrouwelijke hoofdpersonages in het genre Romantiek.
8. Zorg dat vrouwelijke personages minder in privé-omgevingen worden getoond en meer in publieke ruimten.
9. Zorg dat vrouwelijke personages niet alleen werken in stereotype 'vrouwelijke' sectoren maar in alle sectoren van de arbeidsmarkt.

Inleiding

Naar aanleiding van het rapport *Beter is nog niet goed* (Sanders 2022) over de vrouw-man verhoudingen in de Nederlandse film- en televisiesector en tijdens de daaropvolgende conferentie in Eye spraken professionals over het belang van representatie van vrouwelijke personages in scenario's en in fictieproducties. In overleg met het Netwerk Scenarioschrijvers is vervolgens besloten hier onderzoek naar te doen zodat dit gebruikt kan worden als uitgangspunt voor verdere gesprekken over de representatie van vrouwen in Nederlandse scenario's en fictieproducties.

De onderzoeksvraag voor dit onderzoek luidt:

Hoe worden vrouwen gerepresenteerd in recente Nederlandse speelfilms en series (2019-2023)?

Onderzoek naar de representatie van vrouwen en diversiteit in Nederlandse fictie over een langere periode ontbreekt. Recent onderzoek richt zich op etnische diversiteit (Crone et al. 2023), prime time televisie (Daalmans en Ter Horst 2017) of vrouwen in non-fictie (Scholtens en Slabbekoorn 2024).

Voor dit onderzoek is gekozen voor twee analyses: een automatische dialooganalyse en een

kwantitatieve inhoudsanalyse. Om het onderzoek uit te voeren, hebben we eerst een corpus samengesteld door een representatieve selectie te maken van speelfilms en series uit een periode van vijf jaar: 2019-2023. Dat leverde 112 speelfilms en series op. Het gaat hierbij om fictieproducties en niet om documentaires.

De automatische dialooganalyse biedt inzichten in de representatie van vrouwelijke personages met betrekking tot hoeveelheid dialoog in verhouding tot mannelijke personages. We hebben deze analyse uitgevoerd met behulp van software voor scenarioschrijven, waarbij we een dataset hebben samengesteld op basis van het aantal regels tekst per personage.

Voor de kwantitatieve inhoudsanalyse hebben studenten een steekproef van 112 vrouwelijke personages getrokken op basis van zowel het corpus van fictieproducties als uit de scripts. Deze vrouwelijke personages zijn gecodeerd aan de hand van een codeerschema. De codering betrof onder andere of ze een hoofd- of bijpersonage zijn, kenmerken als leeftijd, relatie, werk, uiterlijk en achtergrond. Ook hebben de studenten gegevens over het genre, het jaar van productie en commerciële en publieke financiering genoteerd. In de volgende paragraaf worden de methoden van beide analyses uiteengezet.

Methoden

Om antwoord te geven op de onderzoeksvraag naar de representatie van vrouwen in recente Nederlandse speelfilms en series hebben we twee studies uitgevoerd met verschillende methoden: een automatische dialooganalyse en een kwantitatieve inhoudsanalyse. We stelden een corpus samen door middel van een selectie van speelfilms en series uit de periode 2019-2023. Hieronder bespreken we eerst hoe we dit corpus samenstelden voor beide studies. Daarna bespreken we de analysemethode van beide studies.

Corpus

Als vertrekpunt voor dit onderzoek hebben we de lijst van speelfilms en series uit de eerdere reportage *Beter is nog niet goed* (Sanders 2022) gebruikt en uitgebreid met speelfilms en series uit de titellijst van de Zilveren Krulstaart prijs voor de jaren 2021-2023.¹

We kozen vervolgens door middel van een willekeurige selectie 20% van de speelfilms en

series per jaar en kwamen uit op een totaal van 112 producties. Hierbij hielden we ook rekening met het productievolume van commerciële en publieke speelfilms en dramaserieën in de betreffende jaren, evenals het productievolume van webseries en jeugdfilms en -televisieseries.² Daardoor is het aantal commerciële speelfilms en series lager dan het aantal publiek gefinancierde speelfilms en series.

De keuze om expliciet jeugdfilms en series op te nemen in de selectie is gebaseerd op a) de sterke traditie van jeugdfilms en series in Nederland en b) het idee dat representatie een belangrijke rol speelt in de vorming van een wereldbeeld alsmede de eigen identiteit van jongeren (Buckingham 2008).

De representatieve selectie van de 112 speelfilms en series trokken we met behulp van Excel.³ **Tabel 1** toont de verdeling over speelfilms/series en commercieel/publiek gefinancierde speelfilms en series van de 112 speelfilms en series in het corpus:

Tabel 1. Aantal films, series, commerciële en publieke films en series per jaar in het corpus.

Jaar	Type		Financiering		Totaal
	Films	Series	Commercieel	Publiek	
2019	10	13	8	15	23
2020	9	8	6	11	17
2021	7	18	8	17	25
2022	9	14	8	15	23
2023	14	10	9	15	24
Totaal	49	63	39	73	112

¹ De Zilveren Krulstaart is de jaarlijkse prijs voor het beste scenario in verschillende categorieën, uitgereikt door Netwerk Scenario-schrijvers. Zie <https://auteursbond.nl/netwerk-scenarioschrijvers/zilveren-krulstaarten>.

² We maken een onderscheid tussen producties van en/of gefinancierd door commerciële omroepen, streamers en andere private partijen enerzijds en de publieke omroep, fondsen en andere publiek gefinancierde partijen anderzijds. Voor het gemak verwijzen we hierbij naar 'commerciële producties' en 'publieke producties'.

³ We nummerden de producties en gebruikten de functie 'willekeurige keuze', die een willekeurig cijfer kiest uit een reeks.

We hebben van alle speelfilms en series in ons corpus het script opgevraagd en van 97 van de 112 speelfilms en series een script gekregen.

Automatische dialooganalyse van scripts

Om inzicht te krijgen in het aandeel van vrouwelijke personages in de dialoog in scenario's hebben we gekozen voor een automatische analyse van de 97 ontvangen scripts met de software WriterDuet. Deze software maakt het mogelijk verschillende dialooganalyses meteen te exporteren in een databestand.⁴ WriterDuet berekent onder andere welke personages de meeste regels tekst hebben en sorteert op basis hiervan de personages. We hebben ervoor gekozen om per script de 10 personages (voor zover aanwezig) met de meeste regels tekst op te nemen in ons databestand. Bij series hebben we losse scripts samengevoegd tot één bestand en dat vervolgens als geheel geanalyseerd. Bij twee series bleek dit problemen op te leveren, vermoedelijk door de grootte van de bestanden. Bij deze zijn de resultaten per aflevering bij elkaar opgeteld en de 10 personages met de meeste regels tekst in het totaalbestand aan de dataset toegevoegd. Dit uiteindelijke databestand omvat in totaal 966 personages. Vervolgens zijn deze personages gecodeerd op gender. Van de 966 personages in onze dataset zijn 446 vrouwelijke, 515 mannelijke personages geïdentificeerd. Er zijn ook twee non-binaire personages maar vanwege het lage aantal konden we deze personages voor de analyse niet gebruiken. Het lage aantal non-binaire personages laat zien dat hun aandeel in Nederlandse speelfilms en series nog altijd extreem laag is. Non-binaire personages worden niet gerepresenteerd of hebben een dermate beperkt aandeel in de dialoog dat ze niet

vallen onder de tien personages met de meeste regels tekst. Daarnaast bevatte de dataset twee niet-menselijke personages en konden we van één personage op basis van het script niet vaststellen of het een vrouw, een man of een non-binair persoon betrof. Deze drie personages hebben we ook uit de dataset verwijderd.

Kwantitatieve inhoudsanalyse van scripts en producties

De kwantitatieve inhoudsanalyse volgt de onderzoeksmethode van de rapportage *Je kunt niet zijn wat je niet kunt zien* (Crone et al. 2023) gedaan in opdracht van stichting KLEUR en het ministerie van OCW. Het onderzoek omvat een samenwerking met tweedejaars bachelorstudenten van de afdeling Media- en Cultuurstudies van de Universiteit Utrecht. Voor ons onderzoek hebben we studenten geworven via een interne oproep in cursussen over representatie in de media. Uit het totaal aantal sollicitanten hebben we tien studenten geselecteerd op basis van de kennis en vaardigheden die zij hebben opgedaan tijdens hun studie (zoals Nederlandse Taal & Cultuur, Media & Cultuur of Gender & Postkoloniale Studies) over beeldanalyse, representatie en diversiteit. Deze studenten (vanaf nu: codeurs) kregen een voorbereidende training waarin ze oefenden met het kritisch kijken en beoordelen, het coderen van producties en het coderen van scripts. Vervolgens voerden we een pilotstudie uit. De resultaten van deze pilotstudie hebben we uitgebreid besproken, om te zorgen dat studenten een gedeeld begrip kregen van hoe ze de producties en de scripts gingen analyseren. Voor het coderen hebben we een codeerschema ontworpen in Qualtrics.⁵ Naar aanleiding van de

⁴ Zie <https://www.writerduet.com>.

⁵ Zie <https://www.qualtrics.com>.

pilot is dit schema aangepast om aspecten te verhelderen, antwoordcategorieën uit te breiden en de vragenstructuur te verbeteren. De uiteindelijke versie is opgenomen in bijlage 1.

Tussen februari en april 2024 hebben de tien studenten in duo's met behulp van het codeerschema zowel de scripts als de uiteindelijke producties van het corpus van speelfilms en series gecodeerd.

Personages bepalen voor analyse

Voor deze analyse hebben we ervoor gekozen om per productie steeds één vrouwelijk personage te analyseren. Dat betekent dat dit onderzoek geen analyse is van alle vrouwelijke personages uit de 112 producties maar slechts van één per productie.

Om te zorgen dat beide codeurs hetzelfde personage zouden coderen, lieten we ze eerst overleggen en samen bepalen welk vrouwelijk hoofdpersonage ze zouden coderen. De selectie van het te analyseren personage ging als volgt:

-Als er sprake was van één of twee vrouwelijke hoofdpersonages, werd hiervan in overleg één vrouwelijk personage geselecteerd en gecodeerd als 'solo/duo hoofdpersonage'.

-Als er meerdere vrouwelijke hoofdpersonages waren binnen een groep, werd in overleg één vrouwelijk personage geselecteerd en gecodeerd als 'hoofdpersonage in een groep'.

-Als er geen vrouwelijke hoofdpersonages waren, werd in overleg een vrouwelijk bijpersonage gekozen en gecodeerd als 'bijpersonage'.

Uit het corpus van 112 speelfilms en series is dus een steekproef van 112 vrouwelijke personages gecodeerd. De codeurs analyseerden het vrouwelijk personage dat ze gekozen hadden op basis van de eerste 30 minuten van een film en voor series de eerste 30 minuten van de eerste aflevering van een seizoen. Bij webseries, waarvan de hele

seizoenen vaak niet langer waren dan 60 minuten vanwege hun afleveringen van 5-10 minuten, werden de vrouwelijke personages die waren gekozen geanalyseerd op basis van de volledige serie. De analyse is in alle gevallen gericht op de introductie van de vrouwelijke personages.

De codeurs hebben de volgende persoonskenmerken van de personages gecodeerd: leeftijd, kleur, roots, sociale klasse, seksualiteit, relatie, kinderen, werk, uiterlijk (kleding, haar en make-up), handeling, camera, locatie, emotie. Daarnaast vermeldden de codeurs ook het genre van de productie.

In de 97 scripts van de 112 producties in ons corpus hebben de codeurs geanalyseerd hoe het vrouwelijke personage werd geïntroduceerd en de volgende vijf kenmerken geanalyseerd, voor zover daar iets over werd gezegd: leeftijd, haar en make-up, kleding, handeling en locatie.

Het gekozen vrouwelijke personage werd apart gecodeerd door de twee codeurs en hun antwoorden hebben we later samengevoegd. De data zijn door de onderzoekers nagelopen op consistentie en waar codeurs verschillend hadden gecodeerd, hebben de codeurs op basis van eigen kennis en nader onderzoek voor de beste optie gekozen.

Begrippen

In dit onderzoek hanteren we een aantal methodische begrippen:

-Met 'corpus' bedoelen we de 112 geselecteerde speelfilms en series;

-Met 'dataset' bedoelen we de dataset die we met behulp van WriterDuet samenstelden over de 10 personages met de meeste regels tekst in de 97 ontvangen scripts;

-Met 'steekproef' bedoelen we de 112 geselecteerde vrouwelijke personages voor de kwantitatieve inhoudsanalyse van producties en scripts.

Resultaten

1. Automatische dialooganalyse

In dit eerste deel van de resultaten bespreken we de automatische dialooganalyse.

Aan bod komen het aandeel vrouwelijke en mannelijke personages in de dataset, het aantal regels tekst van de personages, de ontwikkelingen hierin tussen 2019 - 2023, het aandeel in speelfilms versus series, het aandeel in commerciële versus publieke speelfilms en series en het aandeel in de verschillende genres.

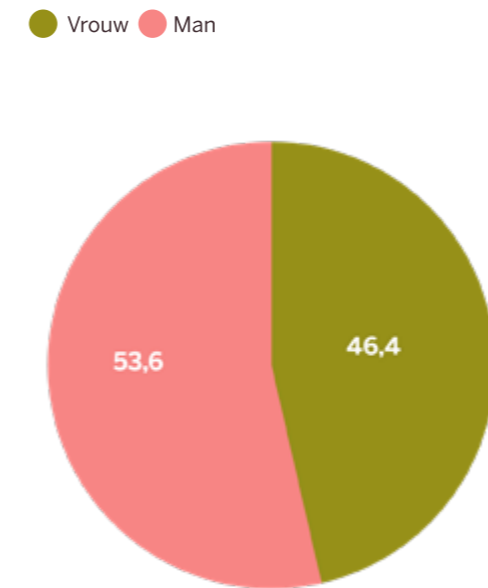
We bespreken per variabele steeds eerst het aandeel vrouwelijke en mannelijke personages in de scripts en vervolgens het percentage van het totaal aantal regels tekst voor vrouwelijke en mannelijke personages. Het uitgangspunt is dat het aandeel in het totaal aantal personages overeenkomt met het aandeel in het totaal aantal regels tekst. Als 40% van de personages vrouwelijk is en 60% mannelijk, dan verwachten we bij een gelijke verdeling ook dat het aandeel in het totaal aantal regels tekst voor vrouwelijke personages 40% is en voor mannelijke personages 60%.⁶

1.1 Hoeveelheid dialoog vrouwelijke en mannelijke personages

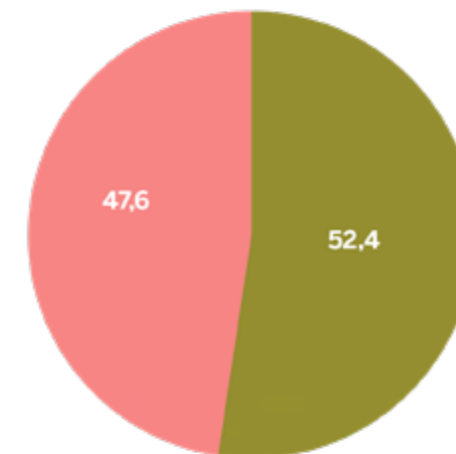
In deze paragraaf bespreken we het aandeel vrouwelijke en mannelijke personages en het aandeel van beide in het totaal aantal regels tekst voor de personages. **Figuur 1.a** toont het aandeel vrouwelijke en mannelijke personages in de dataset. **Figuur 1.b** laat het aandeel in het totaal aantal regels tekst zien voor vrouwelijke en mannelijke personages in de 97 scripts van ons corpus.

Van de 961 personages in de dataset van de dialooganalyse is 46,4% vrouwelijk. Van alle dialoog in onze dataset is 52,4% van de regels tekst van vrouwelijke personages. Er zijn dus minder vrouwelijke personages dan mannelijke in deze dataset maar ze hebben een groter aandeel in het totaal aantal regels tekst dan de mannelijke personages. Met andere woorden: vrouwelijke personages zijn dus minder zichtbaar maar wel vocaler dan mannelijke personages.⁷

In het rapport *Beter is nog niet goed* (Sanders 2022) is bij zowel hoofdrollen als bijrollen sprake van een verdeling van 42% vrouwen en 58% mannen in de periode 2011-2020. De verdeling tussen vrouwelijke en mannelijke personages is in de dataset van personages met de meeste regels tekst in de 97 scripts iets gelijkwaardiger dan die in *Beter is nog niet goed*.

Figuur 1.a. Percentages vrouwelijke en mannelijke personages in de dataset.

Figuur 1.b. Percentages van het totaal aantal regels tekst voor vrouwelijke en mannelijke personages.

⁶ We duiden alleen de resultaten voor vrouwelijke personages. Omdat vrouwelijke en mannelijke personages samen altijd 100% vormen, zijn de resultaten voor mannelijke personages het tegenovergestelde van die voor vrouwelijke personages.

⁷ Het verschil tussen het aantal regels tekst voor vrouwelijke en mannelijke personages is significant. Mann-Whitney U Test: $U=99577,00$, $z=-3,56$, $p=0,000$. Dit betekent dat de kans dat dit verschil op toeval berust extreem klein is (in dit geval minder dan 1%) en wijst op een systematisch verschil.

1.2 Ontwikkeling per jaar

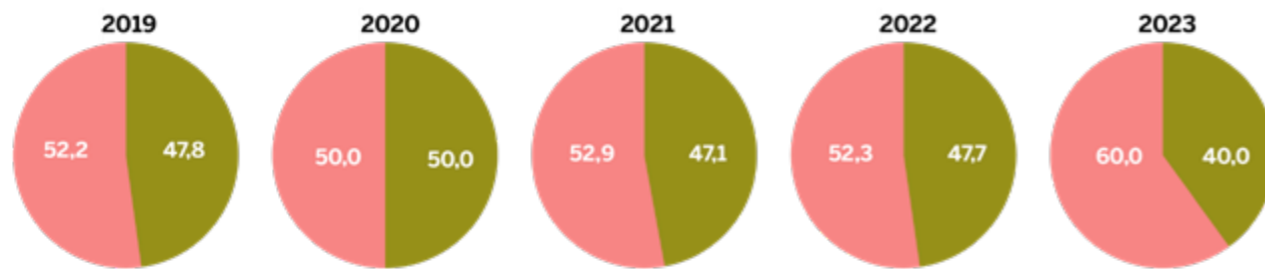
In deze paragraaf bespreken we de ontwikkelingen van het aandeel vrouwelijke en mannelijke personages per jaar en het percentage van het totaal aantal regels tekst voor vrouwelijke en mannelijke personages per jaar. **Figuur 2.a** toont de aandelen vrouwelijke en mannelijke personages in onze dataset per jaar van productie. **Figuur 2.b** laat het aandeel in het totaal aantal regels tekst voor vrouwelijke en mannelijk personages zien per jaar van productie.

Het aandeel vrouwelijk personages schommelt tussen de 40% (2023) en 50% (2020). In *Beter is nog niet goed* schommelden de percentages voor het aandeel vrouwelijke hoofdrollen tussen 34,6% (2012) en 49,5% (2019) en voor vrouwelijke bijrollen tussen 38,6% (2013) en 47,0% (2018). Het aandeel

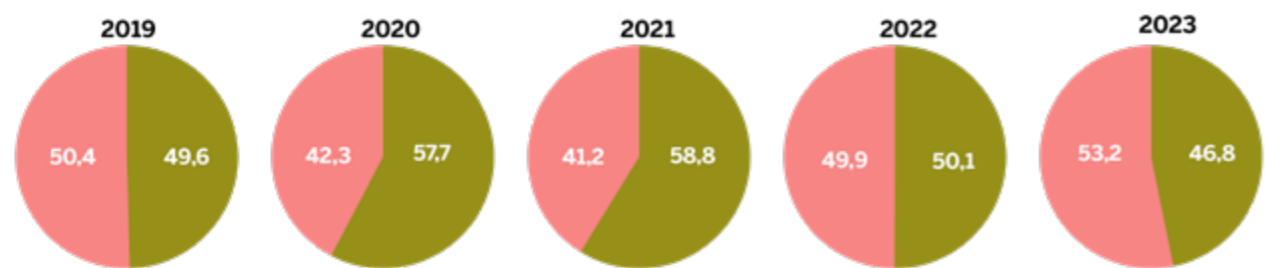
vrouwelijke personages lijkt dus, op basis van de top tien van personages met de meeste regels tekst in de 97 scripts, iets gelijkwaardiger te zijn geworden ten opzichte van het decennium 2011-2020 maar een gelijkwaardige representatie is eerder uitzondering dan regel.

In het totaal aantal regels tekst schommelt het aandeel van vrouwelijke personages tussen 46,8% (2023) en 58,8% (2021). Echter, in alle jaren is het aandeel van vrouwelijke personages in het totaal aantal regels tekst groter dan hun aandeel in het totaal aantal personages in de dataset. Met andere woorden: ze hebben meer regels tekst dan je op basis van hun aanwezigheid zou verwachten⁸.

● Vrouw ● Man

Figuur 2.a. Percentages vrouwelijke en mannelijke personages in de dataset per jaar van productie.

Figuur 2.b. Percentages van het totaal aantal regels tekst voor vrouwelijke en mannelijke personages, per jaar van productie.

⁸ De verschillen tussen vrouwelijke en mannelijke personages zijn dan significant in 2021 en 2023. Mann-Whitney U Test voor 2021: $U=4237,50$, $z=-2,66$, $p=0,008$; voor 2023 $U=3479,50$, $z=-2,30$, $p=0,022$.

1.3 Speelfilms versus series

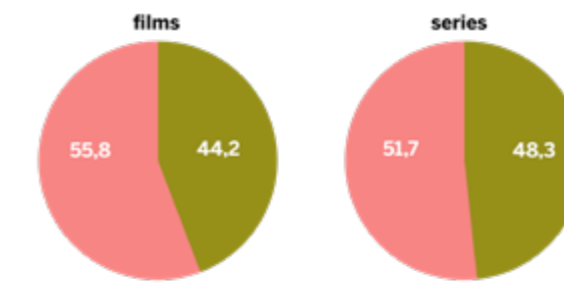
In deze paragraaf bespreken we het aandeel vrouwelijke en mannelijke personages in speelfilms versus series en hun aandeel in het totaal aantal regels tekst voor de personages. **Figuur 3.a.** laat het aandeel vrouwelijke en mannelijke personages uit speelfilms respectievelijk series in de dataset zien.

Figuur 3.b toont het aandeel in het totaal aan regels tekst van vrouwelijke respectievelijk mannelijke personages, voor speelfilms en series.

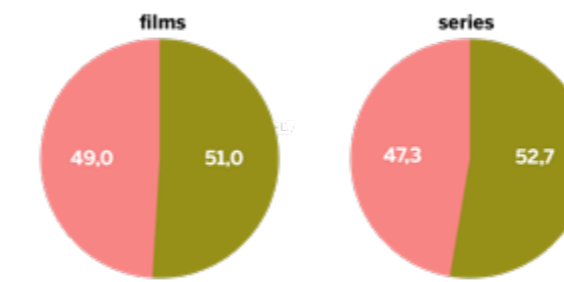
Het aandeel vrouwelijke personages in de scripts van speelfilms is 44,2% en in de scripts van series 48,2%. Het rapport *Beter is nog niet goed* liet zien dat in de periode 2011-2020 bij speelfilms het aandeel vrouwelijke hoofdrollen 41,8% was

en het aandeel bijrollen 39,3%. Bij series waren deze percentages voor hoofdrollen 47,0% en voor bijrollen 43,9%. De percentages in onze dataset wijzen dus op enige verbetering in de numerieke representatie van vrouwen maar van gelijkheid is, zeker in speelfilms, nog geen sprake.

Het aandeel in het totaal aantal regels tekst van vrouwelijke personages in onze dataset is in speelfilms 51,0% en in series 52,7%. Ook hier is het aandeel van vrouwelijke personages in de totale hoeveelheid tekst groter dan hun aandeel in de totale hoeveelheid personages, vooral bij de speelfilms⁹.

Figuur 3.a. Percentages vrouwelijke en mannelijke personages in de dataset in speelfilms en in series.

Figuur 3.b. Percentages van het totaal aantal regels tekst voor vrouwelijke en mannelijke personages in speelfilms en in series.

⁹ Zowel bij speelfilms als bij series is het verschil tussen het aantal regels tekst van vrouwen en mannen significant. Mann-Whitney U Test voor speelfilms: $U=19874,50$, $z=-2,44$, $p=0,015$; voor series $U=30799,50$, $z=-2,35$, $p=0,019$.

1.4 Commercieel versus publiek gefinancierde speelfilms en series

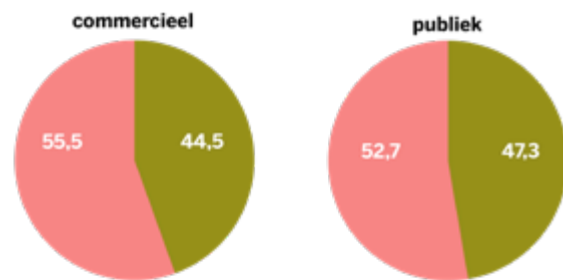
In deze paragraaf bespreken we het aandeel vrouwelijke en mannelijke personages in scripts voor commercieel respectievelijk publiek gefinancierde speelfilms en series en hun aandeel in het totaal aantal regels tekst in de scripts.

Figuur 4.a laat het aandeel vrouwelijke en mannelijke personages zien in scripts voor commercieel respectievelijk publiek gefinancierde speelfilms en series.

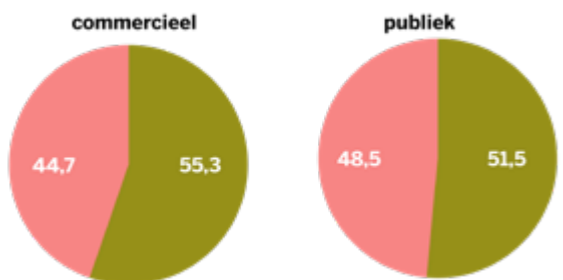
Figuur 4.b laat het aandeel van vrouwelijke en mannelijke personages zien in het totaal aantal regels tekst in scripts voor commercieel respectievelijk publiek gefinancierde speelfilms en series.

Het aandeel vrouwelijke personages in de scripts van commercieel gefinancierde speelfilms en series is 44,5% en in de scripts voor publiek gefinancierde speelfilms en series 47,3%. De aandelen van vrouwelijke personages in het totaal aantal regels tekst is bij commercieel gefinancierde speelfilms en series 55,3% en bij publiek gefinancierde speelfilms en series 51,5%. In zowel commercieel als publiek gefinancierde producties is het aandeel vrouwelijke personages dus kleiner dan het aandeel mannelijke personages maar in beide hebben ze wel een groter aandeel in het totaal aantal regels tekst. Het verschil tussen aandeel personages en aandeel in het totaal aantal regels is bij commercieel gefinancierde speelfilms en series groter dan bij publiek gefinancierde speelfilms en series.¹⁰

● Vrouw ● Man

Figuur 4.a. Percentages vrouwelijke en mannelijke personages in de dataset voor commerciële en publiek gefinancierde films en series in de steekproef.

Figuur 4.b. Percentages van het totaal aantal regels tekst voor vrouwelijke en mannelijke personages voor commercieel en publiek gefinancierde speelfilms en series.

¹⁰ Voor wel commercieel als publiek gefinancierde producties is het verschil in het aantal regels tekst tussen vrouwelijke en mannelijke personages significant. Mann-Whitney U Test voor commercieel gefinancierde producties: $U=9749,00, z=-2,70, p=0,007$; voor publieke producties $U=47072,00, z=-2,40, p=0,016$.

Voor het coderen van genre gebruikten we een lijst met 11 verschillende genrecategorieën, waarvan de codeurs er voor elk van de speelfilms en series in het corpus 1-3 kozen. De volgende categorieën waren opgenomen in het coderingsformulier (in alfabetische volgorde): actie of avontuur / drama / historisch / horror / jeugd / komedie / misdaad / romantiek / sci-fi / thriller / fantasy. Voor de analyse hebben we op basis van de coderingen als volgt gecombineerde genres gecreëerd. Als Drama werd genoemd in combinatie met andere genres, codeerden we de productie als Drama, behalve wanneer Drama werd gecombineerd met Komedie of Misdaad; in die gevallen codeerden we de productie als Komedie respectievelijk Misdaad. Komedie in combinatie met Romantiek codeerden we als Romantiek. Alle speelfilms en series met het genre Jeugd in combinatie met een andere genrecategorie codeerden we als Jeugd. Het genre Actie of avontuur werd geen enkele keer als enige genre gecodeerd en we hebben daarom de speelfilms en series met dit genre in combinatie met een ander genre naar het andere genre gecodeerd (Jeugd of Sci-fi). De categorieën Horror, Sci-fi en Thriller hebben we vanwege de beperkte aantallen samengevoegd tot de categorie Sci-fi-Horror-Thriller.

1.5 Genre

In deze paragraaf bespreken we het aandeel vrouwelijke en mannelijke personages per genre en hun aandeel in het totaal aantal regels tekst voor de personages per genre. Hiervoor zijn de volgende genres gehanteerd: Drama, Jeugd, Komedie, Misdaad, Romantiek, SciFi-Horror-Thriller¹¹.

Figuur 5.a laat het aandeel vrouwelijke en mannelijke personages per genre zien.

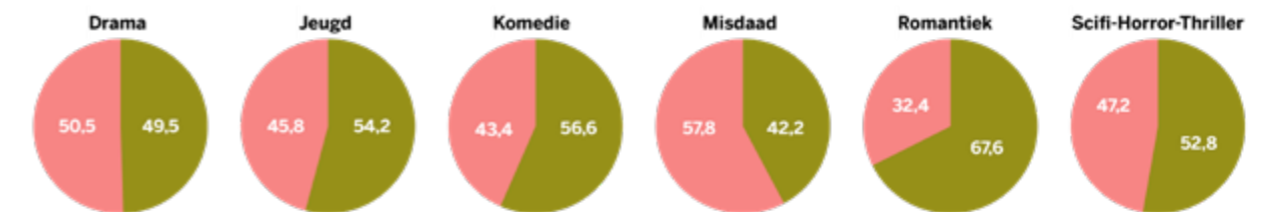
Figuur 5.b laat het aandeel van vrouwelijke en mannelijke personages zien in het totaal aantal regels tekst, per genre.

Het aandeel vrouwelijke personages ligt in onze dataset bij twee genres boven de 50%: bij Komedie en bij Romantiek. Bij deze twee genres is het aandeel van vrouwelijke personages in het totaal aantal regels tekst nog een stuk groter. In beide gevallen zijn er (iets) meer vrouwelijke personages aanwezig dan mannelijke maar hebben ze beduidend meer regels tekst dan mannelijke personages.

Bij de genres Jeugd en Sci-fi-Horror-Thriller is het aandeel vrouwelijke personages in onze dataset kleiner dan het aandeel mannelijke personages maar het aandeel in de regels tekst van vrouwelijke

Figuur 5.a. Percentages vrouwelijke en mannelijke personages per genre in de dataset.

Figuur 5.b. Percentages van het totaal aantal regels tekst voor vrouwelijke en mannelijke personages per genre.

¹¹ Voor het coderen van genre gebruikten we een lijst met 11 verschillende genrecategorieën, waarvan de codeurs er voor elk van de speelfilms en series in het corpus 1-3 kozen. De volgende categorieën waren opgenomen in het coderingsformulier (in alfabetische volgorde): actie of avontuur / drama / historisch / horror / jeugd / komedie / misdaad / romantiek / sci-fi / thriller / fantasy. Voor de analyse hebben we op basis van de coderingen als volgt gecombineerde genres gecreëerd. Als Drama werd genoemd in combinatie met andere genres, codeerden we de productie als Drama, behalve wanneer Drama werd gecombineerd met Komedie of Misdaad; in die gevallen codeerden we de productie als Komedie respectievelijk Misdaad. Komedie in combinatie met Romantiek codeerden we als Romantiek. Alle speelfilms en series met het genre Jeugd in combinatie met een andere genrecategorie codeerden we als Jeugd. Het genre Actie of avontuur werd geen enkele keer als enige genre gecodeerd en we hebben daarom de speelfilms en series met dit genre in combinatie met een ander genre naar het andere genre gecodeerd (Jeugd of Sci-fi). De categorieën Horror, Sci-fi en Thriller hebben we vanwege de beperkte aantallen samengevoegd tot de categorie Sci-fi-Horror-Thriller.

personages groter dan het aandeel van mannelijke personages.

Bij de genres Drama en Misdaad is het aandeel vrouwelijke personages in onze dataset ook kleiner dan het aandeel mannelijke personages en is ook het aandeel in de regels tekst kleiner dan van mannelijke personages maar nog steeds groter dan hun aandeel in de dataset.

Concluderend is het aandeel van vrouwelijke personages in het aantal regels tekst bij alle genres groter dan op basis van hun aandeel in het totaal aantal personages verwacht zou mogen worden.

Met andere woorden: in alle genres is er sprake van een ongelijkwaardige verdeling van de hoeveelheid regels tekst en zijn vrouwen in verhouding vocaler dan mannen.¹²

Deelconclusie automatische dialooganalyse

Uit de analyse van de vrouwelijke en mannelijke personages met de meeste regels tekst in de 97 scripts blijkt dat er minder vrouwelijke personages aanwezig zijn maar dat ze wel vocaler zijn dan mannelijke personages. Hun aandeel in het totaal aantal regels tekst is groter dan hun aandeel in het totaal aantal personages met de meeste tekst.

Dit patroon is zichtbaar in allen jaren van productie van de speelfilms en series in onze dataset. Dit patroon is ook zichtbaar in zowel speelfilms als series (maar meer in speelfilms) en in zowel commercieel als publiek gefinancierde speelfilms en series (maar meer in commercieel gefinancierde). Tenslotte is dit patroon ook zichtbaar in alle genres in onze dataset.

We hebben in totaal vijf analyses besproken met in totaal zeventien variabelen.¹³ Bij negen daarvan was het verschil in aantal regels tussen vrouwen en mannen significant en daarmee als systematisch te begrijpen. Volgens Kaplan (2017) is het een populair hedendaagse idee dat vrouwen meer praten dan mannen nergens op gebaseerd. Dit op niets gebaseerde idee wordt echter wel structureel gereproduceerd in Nederlandse speelfilms en series in de periode 2019-2023.

¹² Voor de genres Jeugd en Komedie is het verschil in het aantal regels tekst tussen vrouwelijke en mannelijke personages significant. Mann-Whitney U Test voor Jeugd: $U=7322,50$, $z=-2,67$, $p=0,008$; voor Komedie $U=1946,50$, $z=-2,08$, $p=0,037$.

¹³ De variabelen per analyse zijn als volgt: voor 1.1 vrouwen en mannen, voor 1.2 vijf jaren, voor 1.3 speelfilms en series, voor 1.4 commercieel en publiek en voor 1.5 zes genres.

2. Kwantitatieve inhoudsanalyse

In het tweede deel van de resultaten bespreken we de analyse van de 112 vrouwelijke personages in onze steekproef uit het corpus van 112 speelfilms en series op basis van een aantal kenmerken. Eerst bespreken we de analyses op basis van kenmerken van de producties (jaar van productie, speelfilms versus series, commercieel versus publiek gefinancierde speelfilms en series, genre). Daarna bespreken we de analyses op basis van persoonlijke kenmerken van de vrouwelijke personages (leeftijd, kleur, roots, sociale klasse, seksuele oriëntatie, relatie, kinderen, werk, haar en make-up, kleding, handeling, locatie, emotie en karakter). Tevens bespreken we de analyses van een aantal persoonlijke kenmerken van de vrouwelijke personages uit de 97 scripts, om de representatie in scripts en in de uiteindelijke producties te kunnen vergelijken. Dit betreft leeftijd, haar en make-up, kleding, handeling en locatie.¹⁴

In navolging van de rapportage *Beter is nog niet goed* (Sanders 2022) neemt dit rapport het onderscheid tussen hoofd- en bijrollen als uitgangspunt en vergelijkt de representatie van vrouwen in beide. Zoals we in het hoofdstuk 'Methoden' vermeldden, maken we daarbij onderscheid tussen 1. personages die als enige of als een van twee vrouwen hoofdpersonage zijn (solo/duo hoofdpersonages); 2. hoofdpersonages in een groep van meerdere hoofdpersonages; en 3. bijpersonages.¹⁵

2.1 Hoofd- en bijpersonages

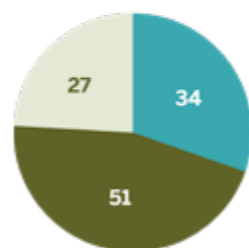
In deze paragraaf bespreken we het aantal vrouwelijke hoofd- en bijpersonages in onze steekproef uit het corpus van 112 speelfilms en series. **Figuur 6** toont het aantal vrouwelijke hoofd- en bijpersonages in onze steekproef uit het corpus van 112 speelfilms en series.

In onze steekproef van vrouwelijke personages uit het corpus van 112 speelfilms en series uit de periode 2019-2023 analyseerden we 34 vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages (als enige of als één van twee vrouwelijke hoofdpersonages), 51 in een groep van hoofdpersonages en 27 vrouwelijke bijpersonages. Dit betekent dat in 85 van de 112 speelfilms en series tenminste één vrouwelijk hoofdpersonage voorkomt (wat zich vertaalt in 75,9%).

Echter, bijna de helft van de vrouwelijke personages in de steekproef is onderdeel van een groep (51 van 112, 45,5%). Dat betekent dat de vrouwelijke hoofdpersonages in de meeste gevallen het podium moeten delen met andere vrouwelijke en mannelijke hoofdpersonages.

Het aandeel vrouwelijke bijpersonages is klein doordat in de meeste producties een hoofdpersonage is gevonden om te analyseren maar betekent ook dat in 27 producties (24,1%) geen vrouwelijk hoofdpersonage is gevonden.

● Hoofdpersonages solo/duo ● Hoofdpersonages in groep ● Bijpersonages

Figuur 6. Aantal vrouwelijke hoofd- en bijpersonages in onze steekproef uit 112 speelfilms en series

2.2 Ontwikkeling 2019-2023

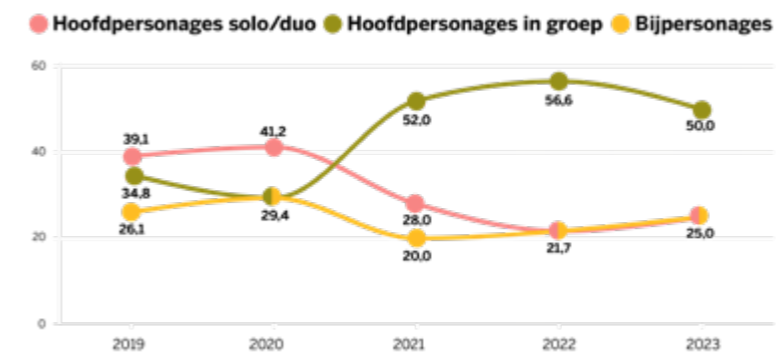
In deze paragraaf bespreken we de spreiding van vrouwelijke personages in onze steekproef over de periode 2019-2023.

Figuur 7 toont de spreiding van vrouwelijke hoofd- en bijpersonages over de geanalyseerde periode van vijf jaar op basis van het jaar van productie. Het aandeel vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages per jaar tussen 2019 en 2023 laat een dalende trend zien: in 2019 en 2020 was nog circa 40% van de vrouwelijke personages een solo/duo hoofdpersonage maar in 2022 is dat gedaald naar 21,7%. Hoewel het in 2023 weer wat is gestegen (naar 25,0%), ligt het ruim onder het aandeel van de jaren voor 2022.

Het aandeel vrouwelijke hoofdpersonages in een groep neemt in deze periode juist toe: van 34,8% in 2019 en 29,4% in 2020 naar 56,5% in 2022, waarna het daalt naar 50,0%.

Het aandeel vrouwelijke bijpersonages schommelt in de periode 2020-2022 van 26,1% in 2019 naar 29,4% in 2020, circa 20% in 2021 en 2022 en 25,0% in 2023.

Het aandeel solo/duo hoofdpersonages neemt sinds 2019 met de jaren af terwijl het aandeel hoofdpersonages in een groep juist eerst toeneemt en dan stabiel blijft. Dit suggereert dat vrouwelijke hoofdpersonages in recentere jaren minder centraal staan en meer het podium delen met anderen.

Figuur 7. Percentages vrouwelijke hoofd- en bijpersonages per jaar.

¹⁴ Bij een aantal variabelen hebben we ook de situatie aan het einde van de speelfilms en series geanalyseerd. Omdat deze geen wezenlijk andere resultaten liet zien dan de situatie aan het begin van de speelfilms en series en om deze rapportage niet onnodig lang te maken, hebben we ervoor gekozen de analyses van het einde niet op te nemen in deze rapportage.

¹⁵ In geen van de 112 producties was er een duo hoofdpersonages dat bestond uit een vrouwelijk en een mannelijk hoofdpersonages.

2.3 Speelfilms versus series

In deze paragraaf bespreken we het aandeel vrouwelijke personages in speelfilms in vergelijking met series.

Figuur 8.a toont de aantallen speelfilms en series in het corpus. **Figuur 8.b** toont de verdeling van vrouwelijke hoofd- en bijpersonages in speelfilms en series.

Het verschil in het aantal speelfilms (49) en series (63) in ons corpus komt voort uit de selectie, waarin rekening is gehouden met het productievolume in de jaren 2019-2023 en met typen en genres (zie Methoden). De verhouding van speelfilms om series vertaalt zich naar 43,75% speelfilms en 56,25% series.

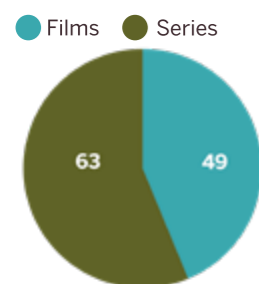
Het aandeel vrouwelijke **solo/duo hoofdpersonages** in speelfilms is in onze steekproef groter dan het aandeel speelfilms in het corpus. Dit betekent dat er in een relatief groot deel van de speelfilms er sprake is van een vrouwelijke solo/duo hoofdpersonage. Voor series geldt het

tegenovergestelde: het aandeel vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages in series is in onze steekproef relatief klein.

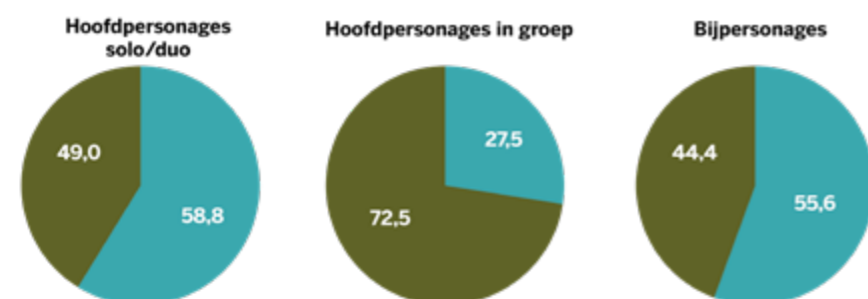
Het aandeel vrouwelijke **hoofdpersonages in een groep** is in speelfilms in onze steekproef kleiner dan het aandeel speelfilms in het corpus en in series is juist groter.

Het aandeel vrouwelijke **bijpersonages** in onze steekproef is eveneens in speelfilms groter dan het aandeel speelfilms in de steekproef en voor series geldt het tegenovergestelde.

Dit betekent dat er relatief weinig series zijn waarin vrouwelijke personages alleen of samen met een ander vrouwelijk personage centraal staan en ze dus met name zichtbaar zijn als onderdeel van een groep. In speelfilms in ons corpus zijn vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages relatief meer zichtbaar dan in series. Ook zijn er relatief veel vrouwelijke bijpersonages uit films gecodeerd, wat aangeeft dat in relatief veel films in ons corpus vrouwelijke hoofdpersonages ontbreken.

Figuur 8.a. Aantal speelfilms en series in het corpus.

Figuur 8.b. Percentages vrouwelijke hoofd- en bijpersonages in speelfilms en series.

2.4 Commercieel versus publiek gefinancierde speelfilms en series

In deze paragraaf bespreken we hoe vrouwelijke personages in onze steekproef verdeeld zijn over de commercieel- en publiek gefinancierde speelfilms en series in het corpus.

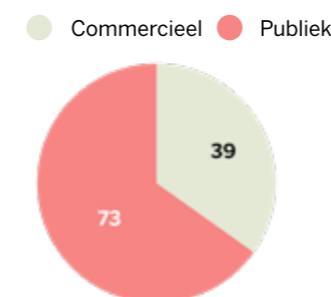
Figuur 9.a toont het aantal commercieel- en publiek gefinancierde speelfilms en series in ons corpus.

Figuur 9.b toont de verdeling van commercieel- en publiek gefinancierde speelfilms en series over de hoofd- en bijpersonages in onze steekproef.

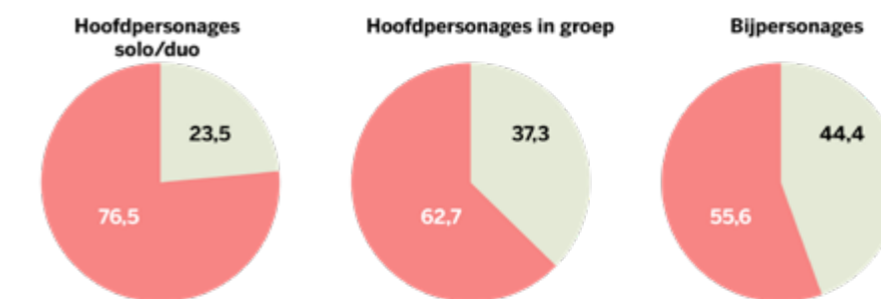
De 39 commercieel gefinancierde en 73 publiek gefinancierde speelfilms en series in ons corpus vertalen zich naar een verhouding van 34,7% commercieel gefinancierde en 65,2% publiek gefinancierde speelfilms en series. Van de vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages zat ten opzichte van het corpus een relatief kleiner aandeel, 23,5% in commercieel gefinancierde speelfilms en series en een relatief groter aandeel, 76,5% in publieke speelfilms en series. Naar verhouding bevatten commercieel gefinancierde speelfilms en series dus weinig vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages en publiek gefinancierde speelfilms en series meer.

Van de vrouwelijke hoofdpersonages in een groep zit 37,3% in een commercieel gefinancierde productie. Commercieel gefinancierde speelfilms en series

tonen dus in verhouding tot het corpus relatief net iets meer vrouwelijke hoofdpersonages in een groep dan op basis van het corpus te verwachten was. Publieke speelfilms en series tonen net iets minder vrouwelijke hoofdpersonages in een groep dan op basis van het corpus te verwachten was (62,7%). Er zitten ten opzichte van het corpus ook relatief wat meer bijpersonages uit commercieel gefinancierde speelfilms en series in onze steekproef (55,6%) en relatief wat minder uit publieke speelfilms en series (44,4%). Dat betekent dat in relatief veel commercieel gefinancierde speelfilms en series geen vrouwelijk hoofdpersonage werd aangetroffen en daaruit dus een vrouwelijk bijpersonage is geanalyseerd. Samengevat bevatten commercieel gefinancierde speelfilms en series in ons corpus relatief weinig vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages en relatief veel vrouwelijk hoofdpersonages in een groep en vrouwelijke bijpersonages (bij gebrek aan hoofdpersonages). Publiek gefinancierde speelfilms en series in ons corpus bevatten relatief veel vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages en relatief weinig vrouwelijke hoofdpersonages in een groep en vrouwelijke bijpersonages. Vrouwelijke personages krijgen dus bij publieke speelfilms en series meer solo/duo ruimte en moeten de ruimte bij commercieel gefinancierde speelfilms en series meer delen met anderen.

Figuur 9.a. Aantal commercieel- en publiek gefinancierde speelfilms en series in het corpus.

Figuur 9.b. Percentages vrouwelijke hoofd- en bijpersonages in commercieel- en publiek gefinancierde speelfilms en series.

2.5 Genre

In deze paragraaf bespreken we hoe vrouwelijke personages in onze steekproef verdeeld zijn over de verschillende genres. Hiervoor zijn, net als bij de automatische dialooganalyse, de volgende genres gehanteerd: Drama, Jeugd, Komedie, Misdaad, Romantiek, SciFi-Horror-Thriller.

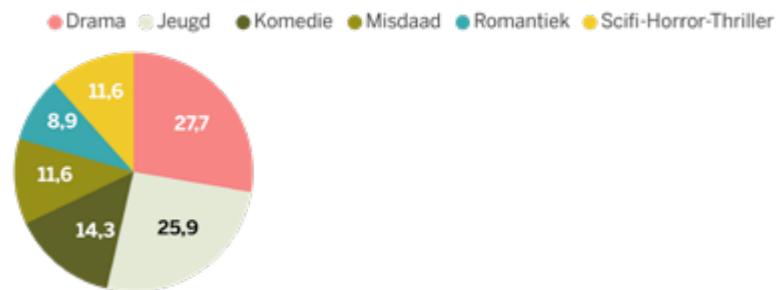
Figuur 10.a geeft het aandeel van genres in ons corpus van speelfilms en series. **Figuur 10.b** toont de verdeling van genres over vrouwelijke hoofd- en bijpersonages in onze steekproef. Het genre Drama omvat 27,7% van het corpus. Vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages in onze steekproef komen met 38,2% ten opzichte van het corpus veel voor in dit genre. Vrouwelijke hoofdpersonages in een groep komen met 25,5% in verhouding tot het corpus minder voor in Drama en vrouwelijke bijpersonages met 18,5% nog minder.

Het genre Jeugd omvat 25,9% van het corpus. Van de vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages komt 26,5% voor in dit genre, in verhouding tot het corpus iets meer. Van de vrouwelijke hoofdpersonages in een groep is dat 23,5%, in verhouding tot het corpus iets minder. Van de vrouwelijke bijpersonages is het 17,6%, in verhouding tot het corpus ook meer. Vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages en bijpersonages komen in onze steekproef daarmee relatief vaker voor in het genre Jeugd en vrouwelijke hoofdpersonages in een groep relatief minder. De overige genres hebben een aanzienlijk kleiner aandeel in het corpus. Het genre Komedie omvat 14,3% van het corpus. Van de vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages komt 8,8% voor in het genre Komedie; van vrouwelijke hoofdpersonages in een groep is dat 9,8% en van vrouwelijke bijpersonages 14,8%. Vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages komen in onze steekproef bij Komedie in verhouding

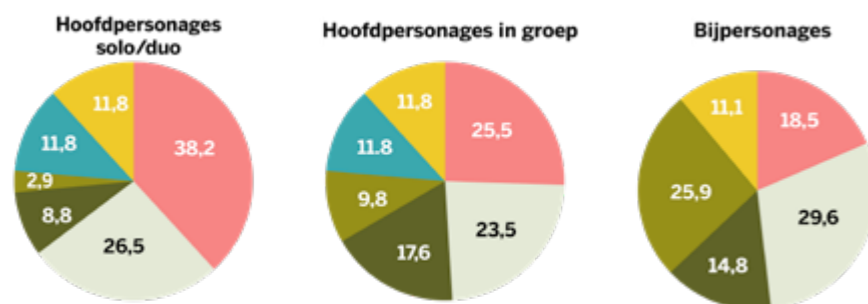
tot het corpus minder voor en vrouwelijke hoofdpersonages in een groep in verhouding tot het corpus meer. Het aandeel bijpersonages verschilt nauwelijks van het aandeel van het genre in ons corpus. Misdaad en SciFi-Horror-Thriller maken beide 11,6% uit van het corpus. In Misdaad komen solo/duo hoofdpersonages in verhouding tot het corpus weinig voor (2,9%); hoofdpersonages in een groep komen in Misdaad iets minder vaak voor dan in het hele corpus (9,8%) en bijpersonages komen in Misdaad in verhouding tot het corpus veel voor vergeleken met het hele corpus (25,9%). Vrouwelijke hoofdpersonages zijn in onze steekproef dus schaars in het genre Misdaad. in SciFi-Horror-Thriller is het aandeel solo/duo hoofdpersonages min of meer gelijk aan het aandeel in het corpus (11,8%), net als het aandeel hoofdpersonages in een groep (11,8%). Het aandeel bijpersonages is net iets minder groot (11,1%). Al met al is de verdeling van vrouwelijke hoofd- en bijpersonages bij het genre Schfi-Horror-Thriller in

onze steekproef representatief ten opzichte van het corpus. Het genre Romantiek omvat 8,9% van het corpus. In dit genre hebben vrouwelijke personages in onze steekproef in alle gevallen een hoofdrol (solo/duo of in een groep); er werden geen bijpersonages geanalyseerd in dit genre. Het aandeel is hierdoor zowel bij vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages (11,8%) als bij vrouwelijke hoofdpersonages in een groep (11,8%) hoger dan in het corpus.

Al met al zijn er relatief veel vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages in Drama, Jeugd en Romantiek. Bij Komedie en Romantiek zijn er ook relatief veel vrouwelijke hoofdpersonages in een groep. In het genre Misdaad zijn vooral vrouwelijke personages in bijrollen aanwezig en ontbreken zij dus als hoofdpersonages. Dat bevestigt het idee dat Misdaad stereotypisch een 'mannelijk' genre is en Drama, Jeugd en Romantiek stereotypisch 'vrouwelijke' genres.

Figuur 10.a. Percentages speelfilms en series per genre in het corpus.

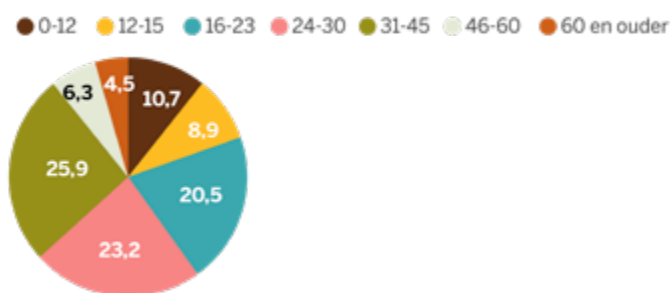
Figuur 10.b. Percentages van genres voor vrouwelijke hoofd- en bijpersonages.

2.6 Leeftijd

In deze paragraaf bespreken we hoe vrouwelijke personages in onze steekproef bij hun introductie verdeeld zijn over de verschillende leeftijdsgroepen. Hiervoor hebben we in het codeerschema de volgende onderscheidende leeftijdsgroepen gecreëerd: 0-12 jaar, 12-15 jaar, 16-23 jaar, 24-30 jaar, 31-45 jaar, 46-60 jaar en 60 jaar en ouder.¹⁶

Figuur 11.a toont de verdeling van vrouwelijke personages naar leeftijd. **Figuur 11.b** toont de verdeling van vrouwelijke hoofd- en bij personages per leeftijdsgroep in de 112 producties. **Figuur 11.c** toont de verdeling van vrouwelijke hoofd- en bijpersonages per leeftijdsgroep in de scripts van 97 van de 112 producties.

De verdeling in Figuur 11.a laat zien dat de personages uit de leeftijdsgroepen 16-23 jaar, 24-30 jaar en 31-45 jaar in de steekproef duidelijk in de meerderheid zijn. Samen vertegenwoordigen zij 69,7% van de vrouwelijke personages in de steekproef. Vrouwelijke personages van 45-60 jaar en van 60 jaar en ouder zijn het minst gerepresenteerd: in totaal valt slechts 10,8% van de geanalyseerde personages in deze leeftijdscategorie. Onder de vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages is de verdeling in leeftijdsgroepen in de producties in grote lijnen gelijk aan die binnen de gehele steekproef: de leeftijdsgroep 16-23 jaar, 24-30 jaar en 31-45 jaar zijn het grootst. In de scripts behoort de leeftijdsgroep 0-12 jaar de op-een-na grootste groep. Ook is de groep 12-15 jaar groter in de scripts

Figuur 11.a. Percentages verdeling van vrouwelijke personages per leeftijdsgroep.

dan in de producties. Dit wordt wellicht veroorzaakt doordat we van jeugdproducties alle scripts hebben ontvangen en de missende scripts van andere producties waren, waardoor een vertekening ontstaat. Vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages van 60 jaar en ouder hebben we in de scripts niet aangetroffen.

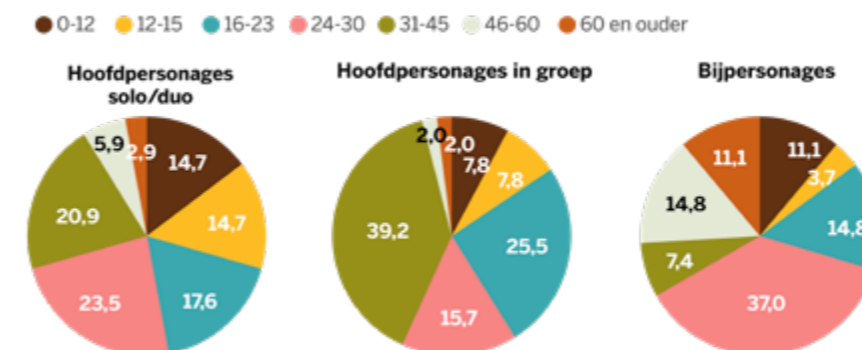
Onder vrouwelijke hoofdpersonages in een groep is de verdeling in leeftijdsgroepen in de producties eveneens grotendeels gelijk aan die van de gehele steekproef maar de dominantie van de groep 31-45 jaar is nog groter. In de scripts zijn jongere vrouwelijke hoofdpersonages in een groep (0-15 jaar) ook beter vertegenwoordigd dan in de steekproef als geheel, waarschijnlijk eveneens doordat van jeugdproducties alle scripts werden ontvangen maar van andere genres niet. Onder vrouwelijke bijpersonages zijn in de producties eveneens de personages tussen 16 en 45 jaar het meest vertegenwoordigd, samen met die van 46-60 jaar. Hier is de groep van 24-30 jaar het grootst. De vertegenwoordiging van vrouwelijke personages van 60 jaar en ouder wijkt af van de gehele steekproef. Bij de bijpersonages is de verdeling in de scripts vrij gelijkmatig over de verschillende leeftijdsgroepen, waardoor vrouwelijke personages van 60 jaar en ouder hier wel goed vertegenwoordigd zijn. Hier is precies de helft van de personages tussen de 16 en 45, veel minder dan in de steekproef als geheel.

Volgens het CBS (2022) was in 2022 in Nederland 26% van de bevolking 20-40 jaar en 33% van de bevolking 40-65 jaar. Dat is samen 59% van de bevolking. In onze steekproef is 55,4% tussen 24 en 60 jaar oud. Hoewel de groepen iets anders zijn gedefinieerd, lopen deze percentages niet sterk uiteen.

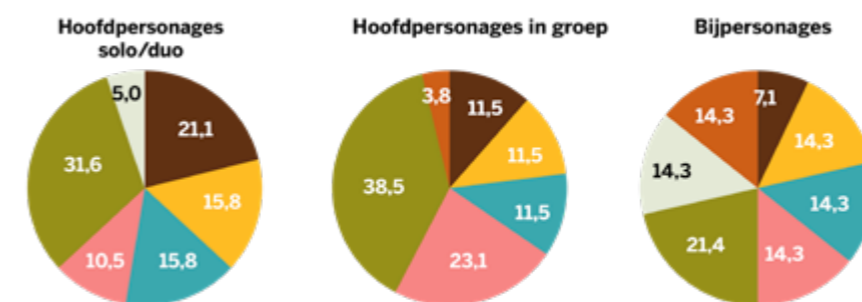
Volgens de cijfers van het CBS (2022) was ook in 2022 15% van de bevolking 65-80 jaar en 5% was 80 jaar of ouder. Dat betekent dat 20% ouder was dan 65. In onze steekproef is 4,5% ouder dan 60 jaar. Dit suggereert dat vrouwelijke personages ouder dan 60 ondervertegenwoordigd zijn onder vrouwelijke personages in speelfilms en series. De vrouwelijke personages van 60 jaar en ouder zijn ook weinig zichtbaar als hoofdpersonages en dus relatief veel als bijpersonages gecodeerd.

De bevindingen weerspiegelen een veelvoorkomend fenomeen in Westerse samenlevingen waar vrouwen boven de 50 jaar steeds minder zichtbaar zijn. Duits onderzoek laat zien dat in fictieproductie vrouwen tot 30 jaar ongeveer evenveel als mannen

voorkomen. Daarna verdwijnen de geleidelijk van het televisie- en bioscoopscherm. Bij vrouwen van rond de 35 is de verhouding 1 vrouw op 2 mannen. Vanaf 50 jaar wordt deze verhouding 1 vrouw op 3 mannen en vanaf 60 jaar wordt de verhouding 1 vrouw op 4 mannen (Prommer en Linke 2019). Ook in Amerikaanse speelfilms en series neemt het aantal vrouwen sterk af als ze 50 of ouder zijn (Geena Davis Institute 2024). Bovendien werden vrouwen van 50 jaar en ouder daarbij vooral in ondersteunende en kleinere rollen gecast. Dat is ook zichtbaar in onze steekproef: het aandeel vrouwelijke personages van 45-60 en van 60 jaar en ouder is onder bijrollen aanzienlijk hoger dan onder hoofdrollen evenals in het corpus. Daarnaast is een aanzienlijk deel 0-12 jaar en 12-15, wat samenhangt met het aandeel Jeugdfilms en -series in het corpus. Tot slot blijkt uit de Monitor Representatie 2023 dat ook in Nederlandse non-fictie slechts 32% van de personen tussen de 50 en 64 jaar vrouw is (Scholtens en Slabbekoorn 2024). De onderrepresentatie van oudere vrouwen lijkt daarmee systematisch.

Figuur 11.b. Percentages vrouwelijke hoofd- en bij personages per leeftijdsgroep in de producties.

Figuur 11.c. Percentages vrouwelijke hoofd- en bij personages per leeftijdsgroep volgens de scripts.

¹⁶ De leeftijdscategorieën zijn gebaseerd op levensfasen die typisch zijn voor de Nederlandse samenleving (zoals kleuterschool-basisschool, middelbare school, beroepsopleiding-universiteit, gezinsplanning, enz.). De dubbele benoeming van 12 jaar en 60 jaar berust op een fout in het codeerschema.

2.7 Haar en make-up

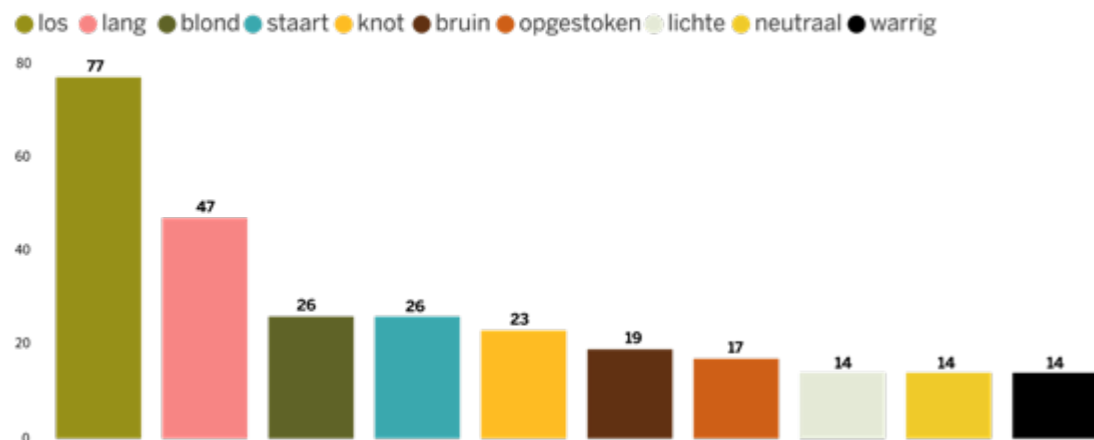
In deze paragraaf bespreken we de analyse van het haar en de make-up van vrouwelijke personages bij hun introductie aan de hand van de meest voorkomende termen die codeurs hebben gebruikt. De analyse betreft zowel het corpus van de 112 producties als de 97 scripts.

Figuur 12.a toont de tien meest voorkomende termen die codeurs gebruikten om het haar en de make-up van vrouwelijke personages in onze steekproef. **Figuur 12.b** toont de tien meest voorkomende termen die codeurs aantreffen in de 97 scripts om het haar en de make-up van vrouwelijke personages te beschrijven.

In de geanalyseerde producties worden haar en make-up van vrouwelijke personages met name beschreven in de termen los, lang, blond, staart,

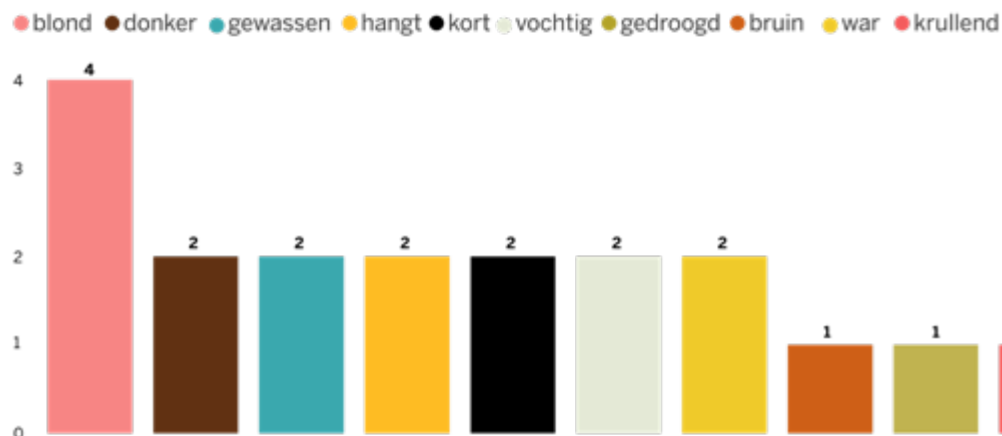
In de geanalyseerde scripts komt de term 'blond' het meest voor, gevolgd door de haar-gerelateerde termen gewassen, hangt, kort, vochtig, war, gedroogd en krullend. Naast blond komt alleen de haarkleur donker voor; bruin verwijst naar een zongebruinde huid.

Uit de beschrijving van het uiterlijk in zowel de scripts als de producties rijst op basis van de meest gebruikte termen een beeld van grotendeels blonde vrouwen met lang, al of niet gebonden of opgestoken haar. In mindere mate zijn er vrouwen met bruin haar en/of donkere make-up aanwezig. De make-up is bescheiden aangebracht. In scripts is de beschrijving van haar en make-up van vrouwelijke personages zeer beperkt en betreft alleen het haar. Dat roept de vraag op wat de relevantie van het uiterlijk is voor het beschreven personage.

Figuur 12.a. Tien meest voorkomende termen voor haar en make-up in de producties.

opgestoken en knot.

Figuur 12.b. Tien meest voorkomende termen voor haar en make-up in de scripts.

2.8 Kleding

In deze paragraaf bespreken we de analyse van de kleding van vrouwelijke personages bij hun introductie aan de hand van de meest voorkomende termen die codeurs hebben gebruikt. De analyse betreft zowel het corpus van de 112 producties als de 97 scripts.

Figuur 13.a toont de tien meest voorkomende termen die codeurs gebruikten om de kleding van vrouwelijke personages van de producties te beschrijven. **Figuur 13.b** toont de tien meest voorkomende termen die codeurs aantreffen in de scripts om de kleding van vrouwelijke personages te beschrijven.

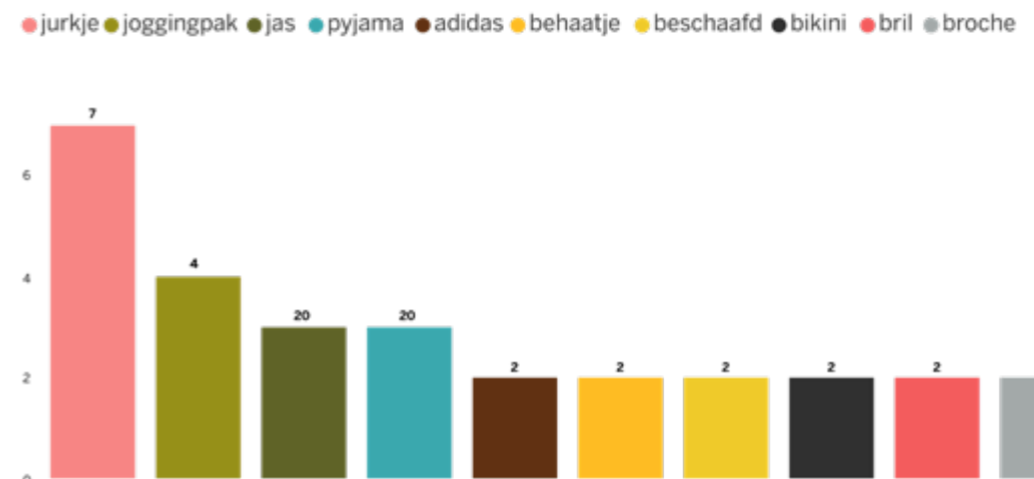
In de producties zijn vrouwelijke personages in onze steekproef vooral gekleed in het zwart, wit, roze, blauw en rood. Ze dragen vooral (spijker)broeken en shirts, truien of jassen.

In de scripts wordt kleding van vrouwelijke

personages in beperkte mate genoemd. Als het benoemd wordt, dragen de vrouwelijke personages vooral jurkjes, joggingpakken, jassen en pyjama's. Het merk Adidas duidt ook sport- en vrijetijdskleding. Daarnaast wordt gesproken over behaaitjes, bikini's, brillen en broches. De vrouwelijke personages dragen in de producties een beperkt scala aan kleuren en de kleding die ze dragen is alledaags en comfortabel. Dit reflecteert de Nederlandse cultuur om vooral 'gewoon te doen' en niet te veel op te vallen. Het sluit ook aan bij de eerder geanalyseerde haar- en make-up van vrouwelijke personages. Haar, make-up en kleding reflecteren alledaagse 'gewone' vrouwen. Uit analyse van de scripts rijst echter ook een iets ander beeld: hier worden de vrouwelijke personages naast gekleed in informele en comfortabele kleding ook gerepresenteerd in outfits die doorgaans als vrouwelijk worden gezien.

Figuur 13.a. Tien meest voorkomende termen kleding in de producties.

Figuur 13.b. Tien meest voorkomende termen kleding in de scripts.

2.9 Handeling

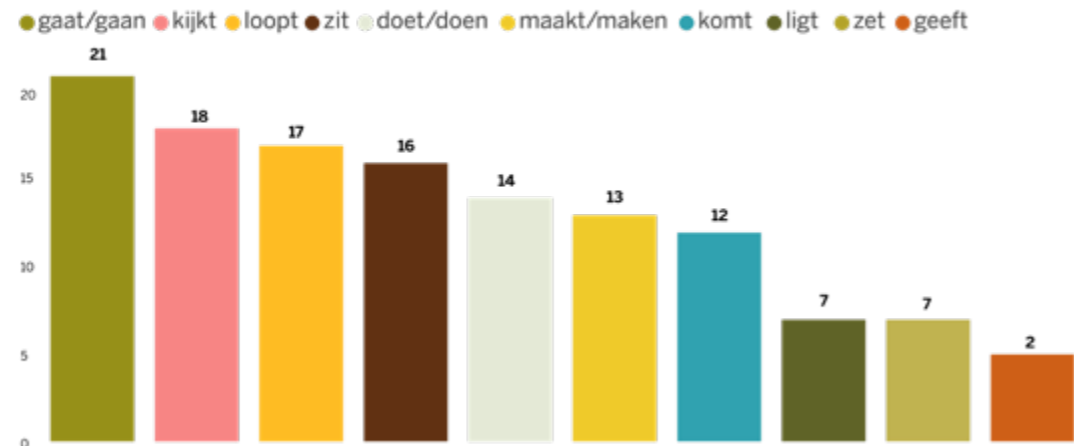
In deze paragraaf bespreken we de analyse van de handeling van vrouwelijke personages bij hun introductie aan de hand van de meest voorkomende termen die codeurs hebben gebruikt. De analyse betreft zowel het corpus van de 112 producties als de 97 scripts.

Figuur 14.a toont de tien meest voorkomende termen die codeurs gebruikten om de handeling van vrouwelijke personages in de producties te beschrijven. **Figuur 14.b** toont de tien meest voorkomende termen die codeurs aantreffen in de scripts om de handeling van vrouwelijke personages te beschrijven.

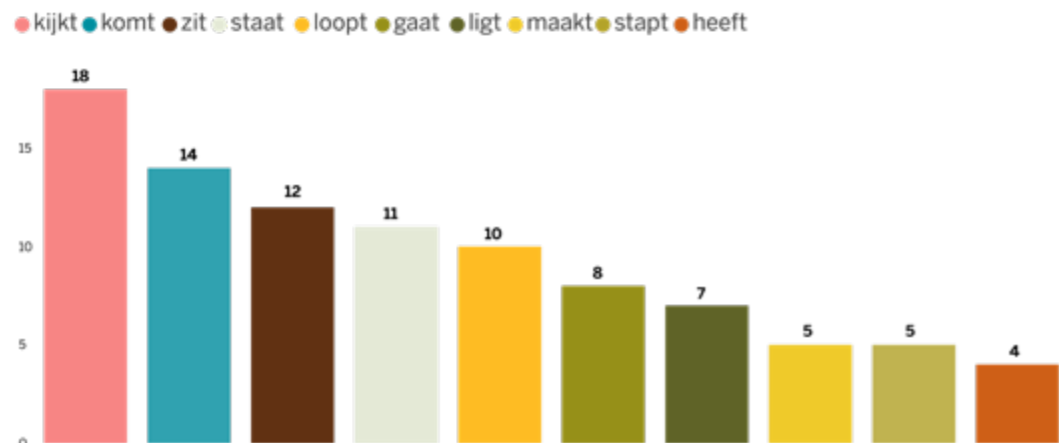
We maken onderscheid tussen meer actieve en meer passieve handelingen. In de producties voeren de vrouwelijke personages in onze steekproef bij hun introductie zowel actieve handelingen uit, zoals door de codeurs weergegeven in woorden als gaat/gaan, loopt, doen/doen, maakt, komt, zet en geeft,

als meer passieve handelingen, zoals kijkt, zit en ligt. Ook in de scripts worden zowel actieve als meer passieve handelingen door de vrouwelijke personages uitgevoerd. Actieve handelingen omvatten: komt, loopt, gaat, maakt en stapt. Passieve handelingen omvatten: kijkt, zit, staat, ligt en heeft laten zien.

Uit de analyse van de producties blijkt dat onder de meest voorkomende handelingen actieve handelingen 91 keer door de codeurs worden genoemd en passieve handelingen 41 keer. In percentages is de verhouding daarmee 68,9% actieve handelingen tegenover 31,1% passieve handelingen. Uit de analyse van de scripts blijkt dat de verhouding tussen actieve en passieve handelingen 43 en 52 is, oftewel 45,3% actieve tegenover 54,7% passieve handelingen. Dit suggereert dat de vrouwelijke personages in onze steekproef over het algemeen in de producties een stuk actiever zijn dan in de scripts van ons corpus.

Figuur 14.a Tien meest voorkomende termen handeling vrouwelijke personages in de producties.

Figuur 14.b Tien meest voorkomende termen handeling vrouwelijke personages in de scripts.

2.10 Locatie

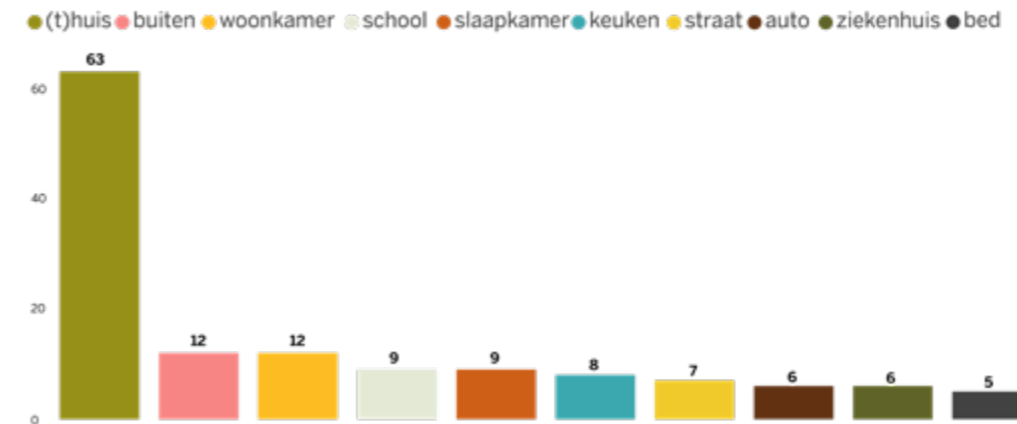
In deze paragraaf bespreken we de analyse van de locatie van vrouwelijke personages bij hun introductie aan de hand van de meest voorkomende termen die codeurs hebben gebruikt. De analyse betreft zowel het corpus van de 112 producties als de 97 scripts.

Figuur 15.a toont de tien meest voorkomende termen die codeurs gebruikten om de locatie van vrouwelijke personages in onze steekproef te beschrijven. **Figuur 15.b** toont de tien meest voorkomende termen die codeurs aantreffen in de scripts van ons corpus om de locatie van vrouwelijke personages in de steekproef te beschrijven. Sinds de klassieke oudheid worden vrouwen meer geassocieerd met het private leven en mannen met het publieke leven (Wiesner-Hanks 2022).

In de geanalyseerde producties is de locatie van vrouwelijke personages in onze steekproef in totaal 97 keer als privé te begrijpen, te weten (t)huis, de woonkamer, een slaapkamer, een keuken en in bed. De locatie van vrouwelijke personages in onze steekproef is 40 keer als publiek te begrijpen, te

weten buiten, op/in een school, op straat en in een auto of een ziekenhuis. Dit vertaalt zich naar een verhouding 70,8% privé en 29,2% publieke ruimte. In de geanalyseerde scripts zijn de locatie in de scene waarin het vrouwelijk personage geïntroduceerd wordt 56 keer privéruimten (te weten huis, slaapkamer, keuken, woonkamer, flat, kamer) om 15 keer (semi-)publieke ruimte (ziekenhuis, auto, college, jeugdinstelling). Dit vertaalt zich naar een verhouding 78,9% privé en 21,1% publieke ruimte.

Vrouwelijke personages in onze steekproef worden vooral geïntroduceerd op locaties die we meestal met de privésfeer associëren en minder in publieke ruimten. Dat is in de 97 scripts van het corpus iets meer het geval dan in de uiteindelijke producties. Deze bevindingen sluiten aan bij die in de Monitor Representatie 2023 (Scholtens en Slabbekoorn 2024) over vrouwen in non-fictie: zij worden ook vaker in de private sfeer getoond dan in de publieke sfeer. Deze representaties in fictie reproduceren dus stereotypen met betrekking tot locatie.

Figuur 15.a Tien meest voorkomende termen locatie vrouwelijke personages de producties.

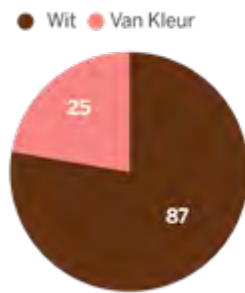

Figuur 15.b Tien meest voorkomende termen locatie vrouwelijke personages in de scripts.

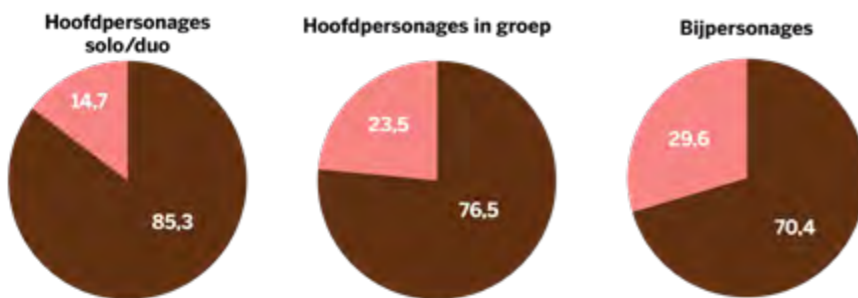
2.11 Kleur

In deze paragraaf bespreken we de analyse van witte vrouwelijke hoofd- en bijpersonages en vrouwelijke hoofd- en bijpersonages van kleur.

Figuur 16.a laat de verdeling van witte personages en personages van kleur onder de geanalyseerde vrouwelijke personages zien. **Figuur 16.b** toont de verdeling onder hoofd- en bijpersonages. Een ruime meerderheid van de geanalyseerde vrouwelijke personages, 77,7% (87 van de 112) is wit. Naarmate de centrale positie van het geanalyseerde vrouwelijke personages afneemt - van solo/duo hoofdpersonage (14,7%) naar hoofdpersonage in een groep (23,5%) naar bijpersonage (29,6%) - neemt het aandeel vrouwelijk personages van kleur toe. Als er al vrouwelijke personages van kleur zijn in onze steekproef, zijn ze dus voornamelijk een bijpersonage, zelden een hoofdpersonage in een groep en nog minder als solo/duo hoofdpersonage.

Figuur 16.a. Verdeling aantal witte personages en personages van kleur onder vrouwelijke personages.

Figuur 16.b. Percentages witte personages en personages van kleur onder vrouwelijke hoofd- en bijpersonages.

2.12 Roots

In deze paragraaf bespreken we de analyse van het aandeel vrouwelijke personages op basis van roots. We codeerden roots op basis van informatie die binnen de narratieve wereld van de vrouwelijke personages in onze steekproef uit het corpus van 112 producties werd gegeven, zoals letterlijk benoemde achtergrond of afgeleid van fysieke kenmerken, taal/accent en/of culturele artefacten. We hebben de volgende categorieën gehanteerd: Aziatisch, Marokkaans, Nederlands, Oost-Europees, Surinaams/Antilliaans, Syrisch, Turks, West Europees (niet Nederlands).¹⁷

Figuur 17.a toont het totaal aandeel vrouwelijke personages op basis van roots. **Figuur 17.b** toont de verdeling van roots over hoofd- en bijpersonages. Vrouwelijke personages met Nederlandse roots domineren in onze steekproef. Het hoge aantal van 82 vrouwelijke personages met Nederlandse roots sluit aan bij het aantal van 87 witte vrouwelijke personages (zie figuur 16.a).

Net als in de steekproef domineren vrouwen met Nederlandse roots in alle drie de groepen vrouwelijke personages, al is een kleine verschuiving zichtbaar: naarmate de centrale positie van het vrouwelijk personage afneemt – van solo/duo hoofdpersonages naar hoofdpersonage in een groep naar bijpersonage – neemt het aandeel vrouwelijke personages met niet-Nederlandse roots toe.

Echter, de variatie in roots van deze personages neemt af: zijn er onder solo/duo hoofdpersonages nog kleine vertegenwoordigingen van bijna alle groepen, bij de hoofdpersonages in een groep en bijpersonages zijn er met name personages met Surinaams/Antilliaanse en Marokkaanse roots. We hebben geen enkel vrouwelijk solo/duo hoofdpersonage met Aziatische roots aangetroffen in onze steekproef, ondanks de gevestigde aanwezigheid van mensen met Aziatische (Indonesische) roots in Nederland. Ook de representatie van vrouwelijke personages met Turkse roots is klein: slechts 2,9% van de solo/duo hoofdpersonages valt in deze categorie, terwijl ook deze groep een belangrijk deel uitmaakt van de Nederlandse samenleving.

Figuur 17.a. Percentages verdeling van vrouwelijke personages op basis van roots.

Figuur 17.b. Percentages vrouwelijke hoofd- en bijpersonages op basis van roots.

¹⁷ Het codeerschema bood een lijst van 12 categorieën, gebaseerd op het onderzoek van Crone et al. (2023) (met kleine aanpassingen). Deze lijst is opgenomen in bijlage 2.

Vanwege de lage aantallen niet-Nederlandse vrouwelijke personages met niet-Nederlandse roots hebben we de categorieën "Niet Europees - Midden-Oosters, Turken, Marokkaans" opgesplitst in "Marokkaans," "Turks" en "Syrisch", op basis van de open tekstnotities van de codeurs bij het coderen van kleur in de vorige codeerstap. Daarnaast hebben we de categorieën "Niet Europees - Aziatisch, niet Indonesisch" en "Niet-Europees - Indonesisch" samengevoegd tot "Aziatisch".

2.13 Sociale klasse

In deze paragraaf bespreken we de analyse van vrouwelijke personages op basis van sociale klasse. Hierbij hebben we de drie gangbare sociale klassen, arbeidersklasse, middenklasse en hogere klasse, uitgebreid met de categorieën arm en extreem rijk. **Figuur 18.a** laat de verdeling over de sociale klassen onder de geanalyseerde vrouwelijke personages zien. **Figuur 18.b** toont de verdeling van vrouwelijke hoofd- en bij personages in onze steekproef per sociale klasse.

De middenklasse blijkt sterk vertegenwoordigd in de steekproef van 112 vrouwelijke personages en ook onder de drie groepen vrouwelijke hoofdpersonages. De arbeidersklasse is vooral vertegenwoordigd onder de vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages en de vrouwelijke bijpersonages in de steekproef. De

hogere klasse is vooral vertegenwoordigd in de vrouwelijke hoofdpersonages in een groep. Het CBS (2015) noemt in 2015 een omvang van de middenklasse van 17% van de bevolking. In een publicatie uit 2021 stelt het CBS (2021) dat 3,5% van de huishoudens in Nederland miljonair is, wat we begrijpen als extreem rijk. In vergelijking met deze cijfers zijn vrouwelijke personages uit de middenklasse oververtegenwoordigd in onze steekproef en extreem rijke vrouwelijke personages ondervertegenwoordigd bij de vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages en de vrouwelijke bijpersonages en licht oververtegenwoordigd bij de vrouwelijke hoofdpersonages in een groep. Deze oververtegenwoordiging van de middenklasse kan het gevolg zijn van de lange traditie in met name West-Europese landen om vooral televisie voor een middenklasse publiek te produceren (Jensen 2023).

Figuur 18.a. Verdeling van de vrouwelijke personages over de sociale klassen.

Figuur 18.b. Percentages vrouwelijke hoofd- en bij personages per sociale klasse

2.14 Seksuele oriëntatie

In deze paragraaf bespreken we de analyse van vrouwelijke personages op basis van seksuele oriëntatie van de personages aan de hand van vijf categorieën (in alfabetische volgorde): biseksueel, heteroseksueel, lesbisch, wordt niet benoemd (niet duidelijk) en anders (met een tekstveld voor aanvullende informatie). Bij een van de vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages hadden de codeurs 'queer' genoteerd en dit hebben we als een extra categorie meegenomen.

Figuur 19.a toont de seksuele oriëntatie van de vrouwelijke personages in onze steekproef.

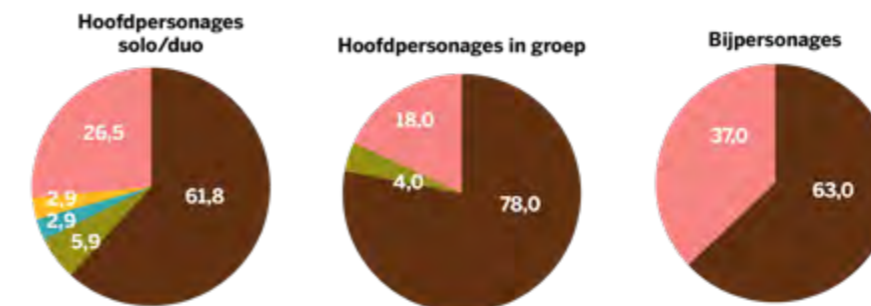
Figuur 19.b laat zien hoe de verschillende seksuele oriëntaties verdeeld zijn over hoofd- en bijpersonages.

Wij hebben van totaal 75,0% van de vrouwelijke personages in onze steekproef de seksuele oriëntatie kunnen coderen (zie figuur 19.a). Van deze vrouwelijke personages is 4,8% lesbisch en 2,4% biseksueel en 2,4% queer.¹⁸

Volgens recente cijfers van het CBS (2024b) is in Nederland 0,7% van de vrouwelijke bevolking lesbisch en 6% bi-plus (aangetrokken tot meer dan een gender, wat als queer kan worden begrepen). Afgaande op de cijfers van het CBS zijn vrouwelijke lesbische personages in onze steekproef oververtegenwoordigd maar biseksuele en queer personages ondervertegenwoordigd.

Figuur 19.a. Aandeel vrouwelijke personages per seksuele oriëntatie.

Figuur 19.b. Percentages seksuele oriëntatie van de vrouwelijke hoofd- en bijpersonages.

¹⁸ In figuur 19.b zijn de percentages iets anders omdat de vrouwelijke personages waarvan de seksuele oriëntatie niet duidelijk was hier ook zijn opgenomen. Met queer bedoelen we alle seksuele oriëntaties buiten de genoemde binaire benaderingen.

Vrouwelijke personages in onze steekproef die niet heteroseksueel zijn, worden vooral gerepresenteerd als solo/duo hoofdpersonage en in iets mindere mate als hoofdpersonage in een groep. Onder de bijpersonages zijn niet-heteroseksuele vrouwelijke personages afwezig. De bevinding dat de meeste diversiteit voorkomt bij solo/duo hoofdpersonages duidt erop dat als er niet-heteroseksuele vrouwelijke personages zijn, ze centraal staan in het verhaal. Met andere woorden: dan gaat het verhaal waarschijnlijk ook over hun seksuele oriëntatie. Dit suggereert dat seksuele oriëntaties anders dan heteroseksualiteit niet 'gewoon' kunnen bestaan naast heteroseksualiteit maar alleen als ze ook het onderwerp zijn en dus in meer of mindere mate geproblematiseerd worden. Onderzoek van het Geena Davis Institute in de VS laat zien dat LGBTQ+ vrouwen van boven de 50

minder vaak en als minder seksueel actief worden gerepresenteerd (Geena Davis Institute 2024). We analyseerden daarom hoe de seksuele oriëntatie is verdeeld over de verschillende leeftijdsgroepen (zie 2.6 Leeftijd). **Figuur 19.c** laat de vertegenwoordiging van seksuele diversiteit per leeftijdsgroep zien.

De bevindingen uit onze steekproef laten zien dat onderrepresentatie van niet-heteroseksuele vrouwen van boven de 50 nog groter is dan in het onderzoek van het Geena Davis Institute: ze zijn in onze steekproef afwezig. Alle seksuele diversiteit bevindt zich in onze steekproef in de groepen 16-23 jaar en 24-30 jaar. Traditionele heteronormatieve verhalen zijn gebruikelijk voor vrouwelijke personages van 30 jaar en ouder en, voor zover relevant, voor jongeren.

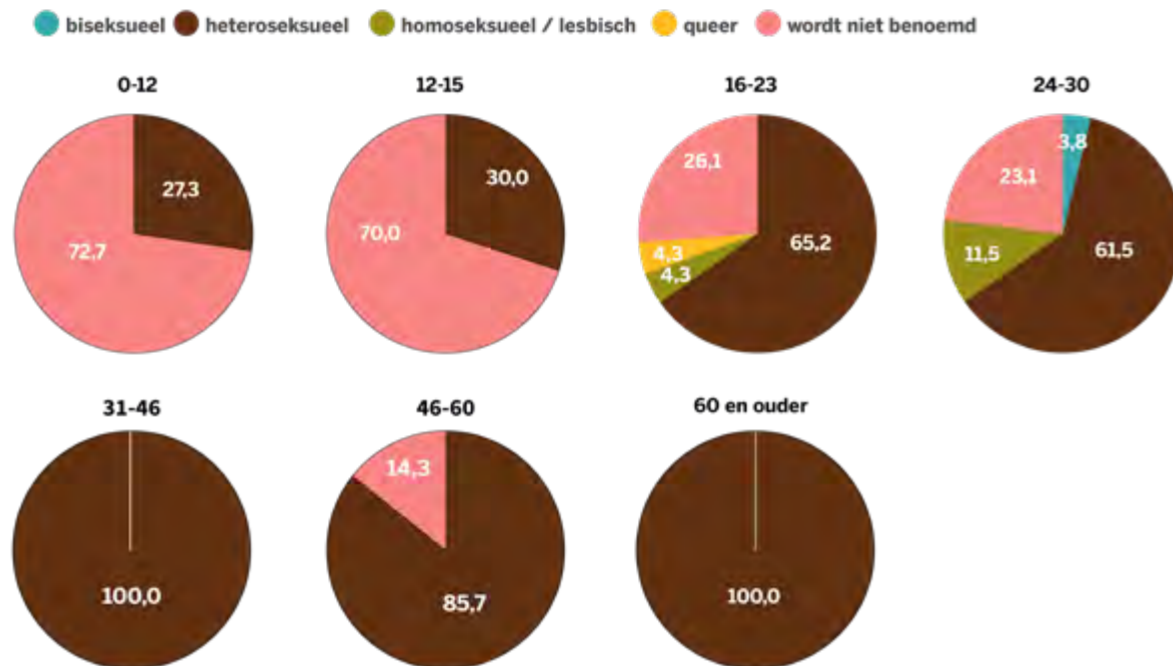
2.15 Relatie

In deze paragraaf bespreken we de analyse van de relationele status van vrouwelijke personages bij hun introductie aan de hand van volgende categorieën: getrouwd of verloofd, in een relatie, vrijgezel maar aan het daten, vrijgezel naar keuze, gescheiden of weduwe, wordt niet benoemd.¹⁹ We laten personages met de leeftijd 0-12 en 12-15 jaar in deze analyse buiten beschouwing, omdat we deze vraag voor volwassen personages hebben bedoeld. De steekproef omvat 90 vrouwelijke personages van 16 jaar en ouder.

Figuur 20.a toont de verdeling van deze vrouwelijke personages over de verschillende categorieën van relationele status. **Figuur 20.b** toont de verdeling over hoofd- en bijpersonages per categorie. In onze steekproef is bijna de helft van de

vrouwelijke personages getrouwd of verloofd danwel in een relatie (in totaal 46,4%). Ook is een aanzienlijk deel van de vrouwelijke personages in de steekproef vrijgezel danwel gescheiden of weduwe (in totaal 40%).

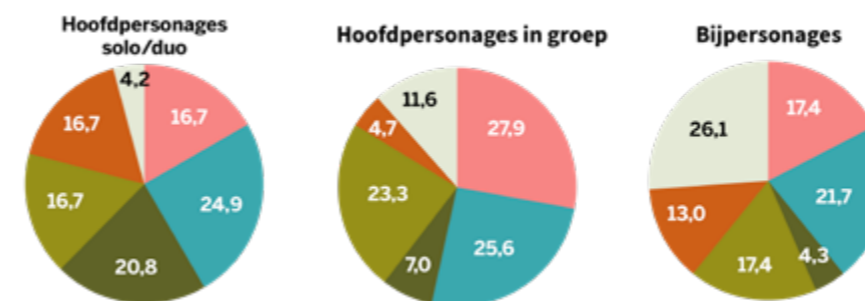
Van de vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages in onze steekproef zijn de meesten getrouwd of verloofd (16,7%) of in een relatie (24,9%), bij elkaar opgeteld is dit 41,6%, iets minder dan in de steekproef als geheel. Bij hoofdpersonages in een groep vormen getrouwd/verloofd (27,9%) en degenen in een relatie (25,6%) bij elkaar opgeteld is dit 53,5%, iets meer dan de steekproef als geheel. Bij de bijpersonages is het aandeel getrouwd/verloofd en in een relatie 39,1%, ruim minder dan in de steekproef als geheel.

Figuur 19.c Percentages seksuele oriëntatie per leeftijdsgroep.

Figuur 20.a. Verdeling van relatie over vrouwelijke personages.

Figuur 20.b. Percentages relatie voor vrouwelijke hoofd- en bijpersonages.

¹⁹ We codeerden ook de relatie van vrouwelijke personages en namen de volgende categorieën op in het codeerschema: vrijgezel naar keuze / vrijgezel maar aan het daten (verschillende personen) / enkel aan het daten (zelfde persoon) / in een relatie / samen wonend / verloofd / getrouwd / weduwe / gescheiden / wordt niet benoemd/duidelijk. Naar aanleiding van de resultaten en de lage aantallen bij sommige categorieën hebben we de categorieën voor persoonlijke situatie aangepast.

Bij de vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages is in totaal 54,2% vrijgezel, gescheiden of weduwe, een ruim groter deel dan in de steekproef als geheel. Bij de vrouwelijke hoofdpersonages in een groep is dit 35,0% en bij de vrouwelijke bijpersonages is dit 34,7%, in beide gevallen iets minder dan in de steekproef als geheel. Vrijgezellen, gescheiden personages en weduwen zijn ten opzichte van steekproef als geheel dus oververtegenwoordigd bij vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages en getrouwde/verloofde personages en die in een relatie bij de vrouwelijke hoofdpersonages in een groep.

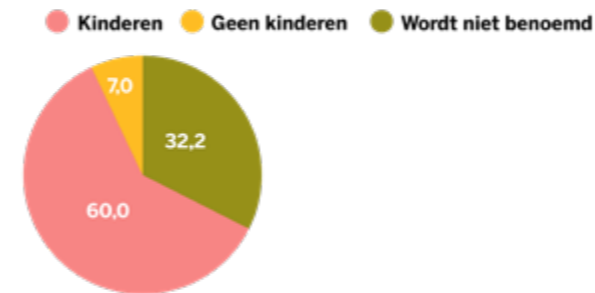
Volgens het CBS (2024a) was in Nederland in 2023 44,5% van de bevolking boven de 15 jaar oud getrouwd. Daarnaast was 40,6% ongehuwd, 9,2% gescheiden en 5,7% weduwe/weduwenaar. In vergelijking hiermee zijn getrouwde/verloofde vrouwen en vrouwen in een relatie in onze steekproef minder te zien bij solo/duo hoofdpersonages en bij bijpersonages en meer te zien bij hoofdpersonages in een groep. Gescheiden vrouwelijke personages of weduwes zijn meer te zien bij solo/duo hoofdpersonages en minder te zien bij hoofdpersonages in een groep en bijpersonages.

2.16 Kinderen

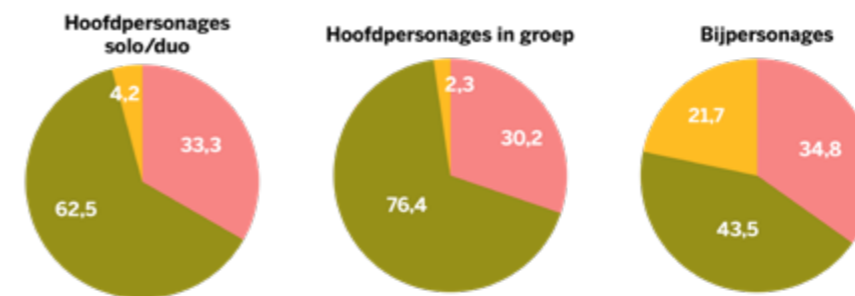
In deze paragraaf bespreken we de analyse van vrouwelijke personages bij hun introductie t.a.v. kinderen. Ook hiervoor selecteerden we de personages van 16 jaar en ouder uit onze steekproef. **Figuur 21.a** toont het aandeel vrouwelijke personages dat wel of geen kinderen heeft. **Figuur 21.b** laat de verdeling over hoofd- en bijpersonages zien.

Van zowel de vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages (33,3%) als vrouwelijke bijpersonages (34,8%) is het aandeel dat kinderen heeft groter dan in de steekproef in zijn geheel. Van vrouwelijke

hoofdpersonages in een groep (30,2%) is het aandeel dat kinderen heeft kleiner, vooral door het grote deel waarvan het niet duidelijk werd of ze kinderen hebben. Volgens recente cijfers van het CBS (2024b) waren er in 2024 8,4 miljoen huishoudens in Nederland. Daarvan waren er 2.647.900 huishoudens met kinderen. Dat betekent dat 31,5% van de huishoudens in Nederland in 2024 uit gezinnen met kinderen bestond. De representatie van het aantal vrouwelijke personages van 16 jaar en ouder met kinderen verschilt in onze steekproef derhalve weinig van de representatie onder de bevolking.

Figuur 21.a. Percentages vrouwelijke personages met en zonder kinderen.

Figuur 21.b. Percentages vrouwelijke hoofd- en bijpersonages met en zonder kinderen.

2.17 Werk

In deze paragraaf bespreken we de analyse van het werk van vrouwelijke personages en de sectoren waarin zij werkzaam zijn. Voor het codeerschema maakten we gebruik van de categorieën uit het Duitse onderzoek van Prommer en Linke (2019) naar de representatie van werkende vrouwen. Daarnaast hebben we op basis van de sectorcategorieën van het Wikipedia-overzicht van vakbonden in Nederland nog vier categorieën toegevoegd.²⁰ Verder hebben we in verband met de

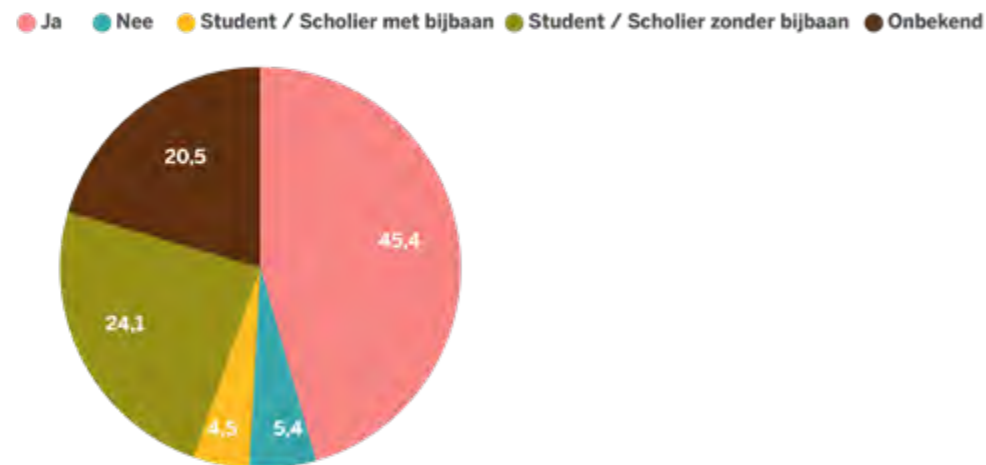
jeugdproducties in het corpus onderscheid gemaakt tussen “student met baan” en “student zonder baan”. De volledige lijst zoals opgenomen in het codeerschema is te vinden in bijlage 3.

Figuur 22.a toont de aantallen vrouwelijke personages in onze steekproef die werkten, niet werkten of scholier of student zijn met of zonder bijbaan. **Figuur 22.b** toont de verdeling van de werkende vrouwelijke personages (inclusief scholieren/studenten met een bijbaan) over de verschillende sectoren.

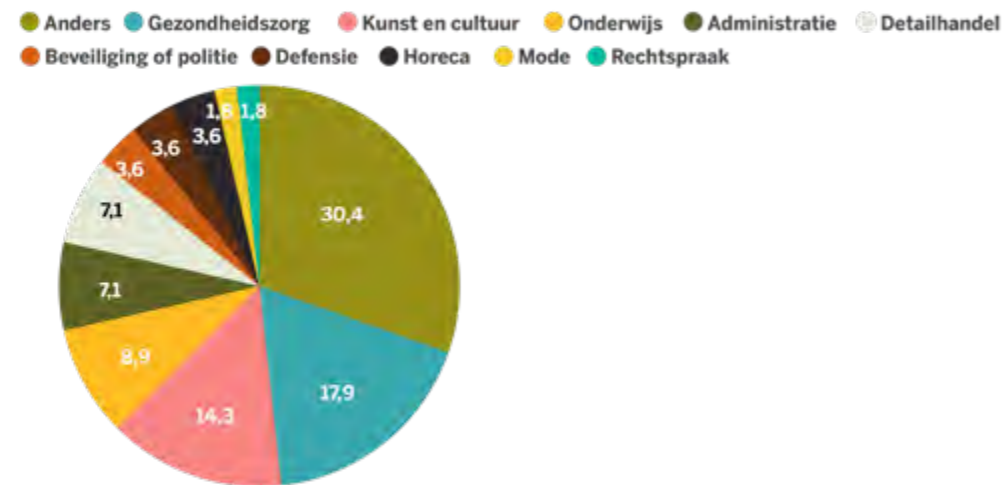
Uit de cijfers in figuur 18.a blijkt dat precies de helft van de vrouwelijke personages in onze steekproef werkt: zij die werken (45,5%) en studenten/scholieren met een bijbaan (4,5%). Volgens het CBS (2024) werkte in 2023 68,6% van de vrouwen in Nederland. Werkende vrouwen zijn dus ondergerepresenteerd in onze steekproef. Vrouwelijke personages die werken, doen dat vooral in de sectoren gezondheidszorg, kunst- en cultuur, onderwijs (en daarnaast administratie). In deze drie sectoren werken 23 van de 56 vrouwen, dat is 41,1%. Volgens cijfers van het CBS (2023) over 2023 waren er drie sectoren waarin het aandeel vrouwelijke werknemers groter was dan het aandeel mannelijke: de zorg (80,3% vrouw), het onderwijs (63,8% vrouw) en cultuur, recreatie en overige diensten (62,5% vrouw). Deze sectoren worden vaak als ‘vrouwelijk’ gezien (de Blank et al. 2020). Volgens diezelfde CBS-cijfers werkte 26,5% van de vrouwen in de zorg, 8,5% in het onderwijs en 6,6% in cultuur, recreatie en overige diensten. Samen is dit 41,6%. De representatie van vrouwelijke personages die werken in deze sectoren komt min of meer overeen met de cijfers van het CBS (2023). Ook

deze bevindingen sluiten aan bij die in de Monitor Representatie 2023 (Scholtens en Slabbekoorn 2024): vrouwen in non-fictie spreken als deskundigen vooral over zaken als gezondheid en onderwijs.

In beveiliging of politie en defensie, sectoren die als ‘mannelijke’ worden gezien (zie bijvoorbeeld De Blank et al. 2020), zijn slechts 4 vrouwelijke personages werkzaam, dat is 7,1%. In de overige sectoren, detailhandel, horeca, mode en rechtspraak, zijn bij elkaar 8 vrouwelijke personages werkzaam, samen 14,3%. De meer ‘mannelijke’ sectoren zijn in de cijfers van het CBS (2023) helaas niet zo uitgesplitst dat we gemakkelijk een vergelijking kunnen maken maar het laat wel zien dat de representatie van werkende vrouwen aansluit bij de bestaande gender-gesegregeerde arbeidsmarkt. Ook dit sluit aan bij de bevindingen in non-fictie: vrouwen spreken als deskundigen veel minder over onder andere defensie (Scholtens en Slabbekoorn 2024). De representatie van vrouwen reflecteert de bestaande disbalans en houdt het idee van ‘vrouwelijke’ en ‘mannelijke’ beroepen daarmee in stand.

Figuur 22.a. Percentages van het aantal vrouwelijke personages met baan, zonder baan of scholier / student met of zonder bijbaan.

Figuur 22.b. Percentages van werkende vrouwelijke personages inclusief scholieren / studenten met bijbaan) over sectoren.

²⁰ Zie https://nl.wikipedia.org/wiki/Lijst_van_vakbonden_in_Nederland.

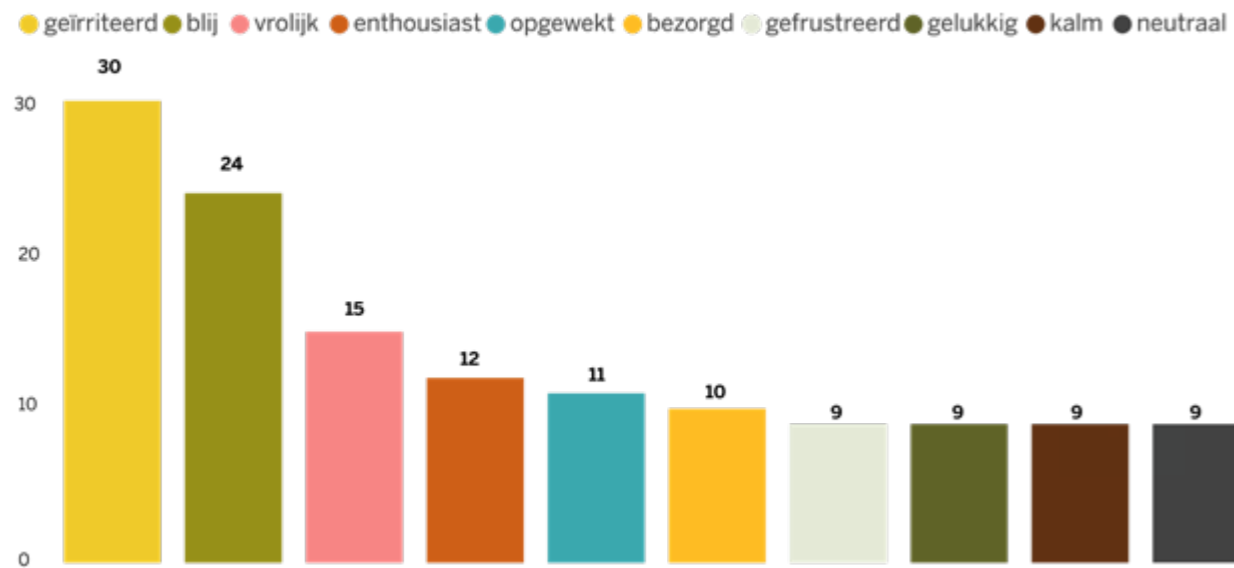
2.18 Emotie

In deze paragraaf bespreken we de analyse van de emoties van vrouwelijke personages bij hun introductie aan de hand van de meest voorkomende termen die codeurs hebben gebruikt. **Figuur 23** toont de tien meest voorkomende termen die codeurs gebruikten om de emotie in onze steekproef van vrouwelijke personages te beschrijven.

We maken onderscheid tussen emoties die in het algemeen als positief worden gezien, te weten blij,

vrolijk, enthousiast, opgewekt, gelukkig en kalm, en emoties die als negatief worden gezien, te weten geïrriteerd, bezorgd en gefrustreerd. Daarnaast werd neutraal als emotie genoteerd.

Positieve emoties van de vrouwelijke personages in onze steekproef zijn in totaal 89 keer genoemd en negatieve emoties 49 keer, een verhouding van 64,5% positieve en 35,5% negatieve emoties. De vrouwelijke personages in onze steekproef worden dus over het algemeen met meer positieve dan negatieve emoties gerepresenteerd.

Figuur 23. Tien meest voorkomende termen emotie vrouwelijke personages in speelfilms en series.

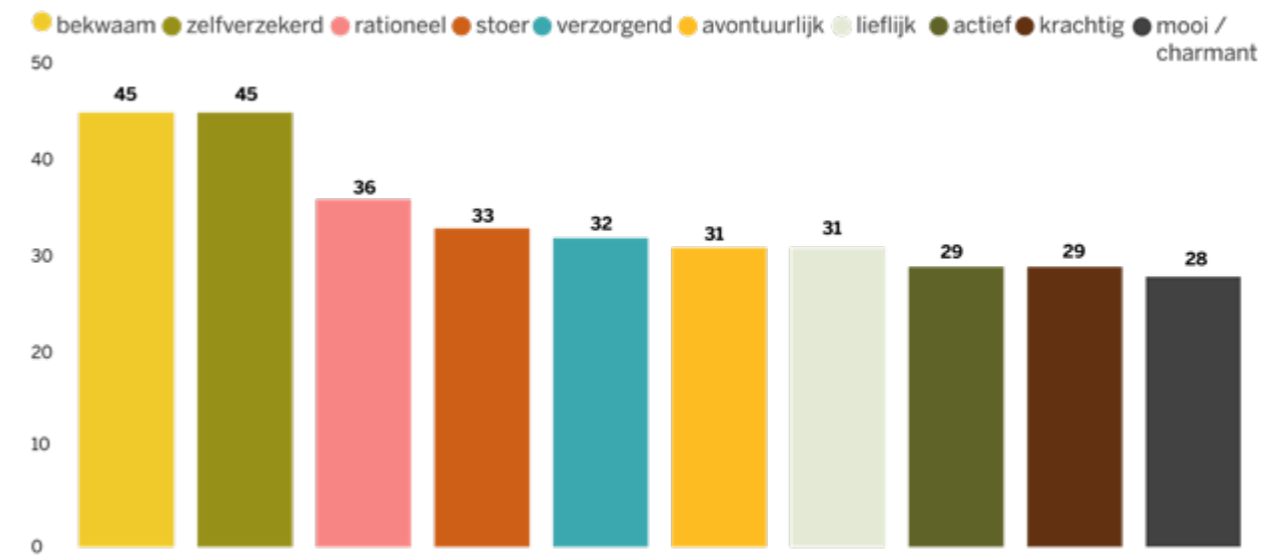
2.19 Karakter

In deze paragraaf bespreken we de analyse van het karakter van vrouwelijke personages bij hun introductie aan de hand van de meest voorkomende termen die codeurs hebben gebruikt. **Figuur 24** toont de tien meest voorkomende termen die codeurs gebruikten om het karakter van de vrouwelijke personages in onze steekproef te beschrijven.

We maken onderscheid tussen karaktereigenschappen die typisch met vrouwen worden geassocieerd (zie Holtzman and Sharpe 2014), te weten verzorgend, lieflijk, en mooi/

charmant, en karaktereigenschappen die niet typisch met vrouwen worden geassocieerd, te weten bekwaam en zelfverzekerd, rationeel, stoer, avontuurlijk en actief en/of krachtig.

Termen die met vrouwen worden geassocieerd zijn in totaal 91 keer genoemd en termen die vaak niet met vrouwen worden geassocieerd in totaal 248 keer. De verhouding is dan 26,8% 'vrouwelijke' en 73,2% 'niet-vrouwelijke' karaktereigenschappen. Dit betekent dat vrouwelijke personages over het algemeen wat betreft karaktereigenschappen niet stereotype worden verbeeld in speelfilms en series.

Figuur 24. Tien meest voorkomende termen karakter vrouwelijke personages in speelfilms en series.

Deelconclusie kwantitatieve inhoudsanalyse

Vrouwelijke hoofdpersonages zijn goed vertegenwoordigd in onze steekproef maar zijn vooral onderdeel van een groep hoofdpersonages en minder solo/duo hoofdpersonage. In de periode 2019-2023 is het aandeel solo/duo gedaald in onze steekproef en het aandeel hoofdpersonages in een groep toegenomen. Vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages zijn vooral te zien in speelfilms; in series is vooral sprake van vrouwelijke hoofdpersonages in een groep. De omroepen en streamingdiensten laten in series dus weinig verhalen zien over individuele vrouwelijke personages.

Vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages zijn bij publiek gefinancierde speelfilms en series vaker vertegenwoordigd dan bij commercieel gefinancierde speelfilms en series. Bij het genre Romantiek zijn alle vrouwelijke personages in de steekproef hoofdpersonages. Een relatief groot deel van vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages in onze steekproef komt voor in het genre Drama en relatief minder in Jeugd en Komedie. Bij Misdaad komen juist minder hoofdpersonages voor en waren vrouwelijke personages vooral bijpersonages. Bij Scifi-Horror-Thriller is het aandeel vrouwelijke hoofdpersonages ongeveer gelijk aan het aandeel van dit genre in de steekproef. Wat betreft leeftijd zijn vrouwelijke personages van 16 – 45 jaar in de meerderheid in onze steekproef

en vrouwelijke personages vanaf 46 jaar in de minderheid. Vergeleken met cijfers van het CBS (2022) blijft vooral de representatie van vrouwen boven de 60 jaar achter, wat aansluit bij bevindingen uit Duitsland (Prommer en Linke 2019) en bij bevindingen over Nederlandse non-fictie (Scholtens en Slabbekoorn 2024). Bovendien zijn ze, net als in onderzoek van het Geena Davis Institute (2024), vooral te vinden in bijrollen.

Het uiterlijk van de vrouwelijke personages is in onze steekproef over het algemeen informeel, met alledaagse kleding en bescheiden make-up. In de geanalyseerde scripts is wat betreft kleding een ander beeld te zien, namelijk van enerzijds zeer vrouwelijke kleding en anderzijds informele en comfortabele kleding. Haar en make-up worden in de scripts van ons corpus nauwelijks beschreven en als het wordt beschreven, gaat dat vooral over het haar. Dat roept de vraag op wat de relevantie van het uiterlijk is voor het beschreven personage. Het merendeel van de vrouwelijke personages in onze steekproef is wit en personages van kleur zijn vooral in bijrollen te vinden. Een meerderheid van de vrouwelijke personages heeft Nederlandse roots en ook hier zijn personages met niet-Nederlandse roots vooral in bijrollen te vinden. In de steekproef zijn vooral vrouwelijke personages uit de middenklasse zichtbaar. Een ruime meerderheid van de vrouwelijke personages in de steekproef is heteroseksueel. In vergelijking met

cijfers van het CBS (2024b) zijn biseksuele en queer personages ondervertegenwoordigd. Seksuele diversiteit is alleen aanwezig bij hoofdpersonages en dan met name bij solo/duo hoofdpersonages. Seksuele oriëntaties anders dan heteroseksualiteit worden dus in alle gevallen in meer of mindere mate geproblematiseerd. De seksuele diversiteit die er is, blijft beperkt tot personages van 16-30 jaar. De representatie van het aandeel vrouwelijke personages met kinderen verschilt niet of nauwelijks van cijfers van het CBS (2024b). Van de vrouwelijke personages in onze steekproef werkt een kleiner deel dan het deel van de vrouwelijke bevolking in Nederland volgens cijfers van het CBS (2024c). De vrouwelijke personages die werken, doen dat vooral in de sectoren gezondheidszorg, kunst- en cultuur, onderwijs. Ze werken nauwelijks in de sectoren beveiliging of politie en defensie. Dit sluit aan bij de onderwerpen waar vrouwelijke deskundigen in non-fictie over spreken (Scholtens en Slabbekoorn 2024). Daarmee houden deze representaties ideeën over een gender-gesegregeerde arbeidsmarkt in stand.

Wat betreft handeling zijn de vrouwelijke personages in onze steekproef over het algemeen actief; in de

scripts zijn ze minder actief dan in speelfilms en series. De locaties waar de vrouwen zich bevinden worden meestal met de privésfeer geassocieerd en minder in publieke ruimten. Dat is in de scripts in ons corpus nog iets meer het geval dan in de speelfilms en series. Ook dit sluit aan bij bevindingen in non-fictie, waarin vrouwen vaker in de privésfeer in beeld komen dan in de publieke sfeer (Scholtens en Slabbekoorn 2024). Dit reproduceert klassieke gendergerelateerde ideeën over de plaats van de vrouw in de samenleving. De vrouwelijke personages in onze steekproef worden over het algemeen met meer positieve dan negatieve emoties gerepresenteerd. Het aandeel 'vrouwelijke' karaktereigenschappen van de vrouwelijke personages is kleiner dan het aandeel 'niet-vrouwelijke' karaktereigenschappen.

Al met al laat de analyse van vrouwelijke personages een beeld zien van vooral witte vrouwen met Nederlandse roots die heteroseksueel zijn en kinderen hebben en alledaags gekleed gaan met bescheiden make-up. Als ze werken, werken ze in een typisch 'vrouwelijk' vakgebied maar ze worden vooral in huiselijke omgevingen geïntroduceerd. Kortom: 'gewoon' een Nederlandse vrouw.

Conclusie

In dit onderzoek voerden we twee analyses uit rond de representatie van vrouwen in 112 Nederlandse speelfilms en series uit de periode 2019-2023. We analyseerden het aantal regels dialoog in de scripts van 97 van een corpus van 112 producties en we voerden een kwantitatieve inhoudsanalyse uit van een steekproef van 112 vrouwelijke personages uit dit corpus.

De resultaten laten een beeld zien van vooral witte vrouwen met Nederlandse root en een alledaags en onopvallend uiterlijk: 'gewoon' een Nederlandse vrouw. Op meerder punten is een gebrek aan diversiteit onder de geanalyseerde vrouwelijke personages zichtbaar en op verschillende punten worden stereotypen gereproduceerd.

Een gebrek aan diversiteit is zichtbaar is het lage aantal non-binaire personages dat in de scripts werd aangetroffen, waardoor deze geen rol konden spelen in de analyses. Dit laat zien dat non-binaire personages niet worden gerepresenteerd of niet vallen onder de tien personages met de meeste dialoog (zie Methoden).

Een gebrek aan diversiteit is ook zichtbaar in de afname van het aandeel vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages en de toename van het aandeel

vrouwelijke hoofdpersonages in een groep in de periode 2019-2023. Minder vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages betekent dat deze plekken geheel of gedeeltelijk worden ingenomen door – binair gedacht – mannelijke solo/duo hoofdpersonages en dat vrouwen als hoofdpersonages minder zichtbaar zijn.

Vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages komen meer voor in speelfilms dan in series en meer in publiek gefinancierde dan in commercieel gefinancierde producties. Meer solo/duo vrouwelijke hoofdpersonages in series en in commercieel gefinancierde producties biedt ruimte voor een scala aan verhalen waarin vrouwen centraal staan.

Gebrek aan diversiteit is ook zichtbaar bij de vrouwelijke personages zelf: witte vrouwelijke personages met Nederlandse roots met blond lang, al of niet gebonden of opgestoken haar in alledaagse en comfortabele kleding, in de leeftijd van 16 tot 45 jaar domineren de steekproef. Net als in non-fictie (Scholtens en Slabbekoorn 2024) zijn vrouwen van 50 en ouder ondergerepresenteerd. In de scripts is daarnaast ook sprake van expliciet vrouwelijke kleding. Ten opzichte van de Nederlandse bevolking worden vrouwen uit de middenklasse overgerepresenteerd (CBS 2015). Oudere vrouwelijke personages en vrouwelijke

personages van kleur spelen een rol in de marge en in scripts is dat nog meer het geval dan in de uiteindelijke producties. Ten opzichte van de Nederlandse bevolking zijn vrouwen van 60 jaar en ouder ondergerepresenteerd (CBS 2022). Niet-heteroseksuele vrouwelijke personages zijn er ook weinig en als ze er zijn, zijn ze jong en wordt hun seksuele oriëntatie in meer of mindere mate geproblematiseerd. Ten opzichte van de Nederlandse bevolking wordt het aandeel lesbische vrouwelijke personages overgerepresenteerd maar worden biseksuele en queer personages ondergerepresenteerd (CBS 2024d).

Op een aantal punten worden stereotypen gereproduceerd in het corpus. De automatische dialooganalyse laat zien dat het stereotype idee dat vrouwen meer praten dan mannen structureel gereproduceerd wordt in Nederlandse speelfilms en series uit de periode 2019-2023. De kwantitatieve inhoudsanalyse laat zien dat vrouwelijke personages in het genre Misdaad vooral bijrollen spelen en in het genre Romantiek alleen maar hoofdrollen. Dat bevestigt het stereotype dat Misdaad vooral een 'mannelijk' genre is en Romantiek een 'vrouwelijk' genre.

De geanalyseerde vrouwelijke personages werken in stereotype 'vrouwelijke' sectoren gezondheidszorg, kunst- en cultuur, onderwijs (en daarnaast administratie). De locaties waar ze zich bevinden zijn vooral in privé-omgevingen, eveneens een stereotype omgeving voor vrouwen. Ook dit is in de geanalyseerde scripts nog wat meer het geval dan in de uiteindelijke producties. In beide gevallen sluiten de bevindingen aan bij die over non-fictie in 2023 (Scholtens en Slabbekoorn 2024).

Op twee punten zijn de representaties in ons corpus en onze steekproef niet stereotype: wat betreft handeling zijn de vrouwelijke personages meer actief dan passief maar in scripts is dit verschil kleiner. Wat betreft karaktereigenschappen hebben de vrouwelijke personages minder karaktereigenschappen die typisch met vrouwen worden geassocieerd dan eigenschappen die niet als typisch vrouwelijk worden gezien.

De analyse van de steekproef van 112 vrouwelijke personages uit het corpus van 112 speelfilms en series uit de periode 2019-2023 laat al met al zien dat er veel te verbeteren valt aan de diversiteit van vrouwelijke personages en aan het tegengaan van de reproductie van stereotypen.

Aanbevelingen

Op basis van dit onderzoek doen we de volgende aanbevelingen, die we onderverdelen in meer diversiteit en minder stereotypering.

Meer diversiteit vraagt om de volgende stappen:

1. Zorg voor meer vrouwelijke solo/duo hoofdpersonages, met name in series en in commercieel gefinancierde producties zodat er meer ruimte is voor verhalen waarin vrouwen centraal staan.
2. Zorg voor meer vrouwelijke hoofdpersonages van 60 jaar en ouder, zodat ook verhalen over hen verteld worden.
3. Zorg voor meer diversiteit van vrouwelijke personages wat betreft kleur en roots, gezien de Nederlandse (koloniale) geschiedenis en de aandelen Nederlanders met roots elders.
4. Zorg voor meer diversiteit van vrouwelijke personages wat betreft haar, make-up, kleding en sociale klasse.
5. Normaliseer de aanwezigheid van personages met een andere dan heteroseksuele oriëntatie.

De reproductie van stereotypen kan worden tegengegaan door de volgende stappen:

6. Zorg voor een gelijkwaardige verdeling tussen vrouwelijke en mannelijke personages van de hoeveelheid dialoog.
7. Zorg voor meer vrouwelijke hoofdpersonages in het genre Misdaad en voor minder vrouwelijke hoofdpersonages in het genre Romantiek.
8. Zorg dat vrouwelijke personages minder in privé-omgevingen worden getoond en meer in publieke ruimten.
9. Zorg dat vrouwelijke personages niet alleen werken in stereotype 'vrouwelijke' sectoren maar in alle sectoren van de arbeidsmarkt.

Literatuur

- Blank, Max de, Sylvia Holla, Rosa Glijn, and Esther de Jong. 2020. 'Genderstereotypen. Waarom We Ze Hebben, Wat de Gevolgen Zijn En Hoe Ze Kunnen Worden Doorbroken'. Atria. <https://prod-cdn.atria.nl/wp-content/uploads/2020/07/20165207/Literatuurstudie-genderstereotypering.pdf>.
- Buckingham, David. 2008. *Youth, Identity, and Digital Media*. MIT Press.
- CBS. 2015. 'Gezonder En Tevredener Met Een Hoge Opleiding'. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2015/39/gezonder-en-tevredener-met-een-hoge-opleiding>.
- CBS. 2021. 'Hoeveel Miljonairs Wonen in Nederland?'. <https://longreads.cbs.nl/nederland-in-cijfers-2021/hoeveel-miljonairs-wonen-in-nederland>.
- CBS. 2022. 'Leeftijdsverdeling'. <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/leeftijd/bevolking>.
- CBS. 2023. 'Werkgelegenheidsstructuur'. <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-arbeidsmarkt/banen-werkgelegenheid/toelichtingen/werkgelegenheidsstructuur#:~:text=Het%20aandeel%20vrouwen%20in%20het,landelijk%20gemiddelde%20van%2049%20procentCBS>.
- CBS. 2024a. 'Burgerlijke Staat'. <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/woonsituatie/burgerlijke-staat>.
- 2024b. 'Huishoudens Nu'. <https://www.cbs.nl/nl-nl/visualisaties/dashboard-bevolking/woonsituatie/huishoudens-nu>.
- CBS. 2024c. 'Man-Vrouwverschil Arbeidsparticipatie Laatste Jaren Niet Verder Afgenomen'. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/21/man-vrouwverschil-arbeidsparticipatie-laatste-jaren-niet-verder-afgenomen>.
- CBS. 2024d. 'Nederland Telt 2,7 Miljoen LHBTQIA Personen'. <https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2024/41/nederland-telt-2-7-miljoen-lhbtqia-personen>.
- Crone, Vincent, Janissa Jacobs, Oberon Nauta, Ronald Nijboer, Vita Pitai, en Aline Petersen. 2023. 'Je kunt niet zijn wat je niet kunt zien. Diversiteit en inclusiviteit in de film- en AV-sector'. Amsterdam. <https://open.overheid.nl/documenten/ronl-aa751ef8869664effd79db0bcd5ee30c7664f7ce/pdf>.
- Geena Davis Institute. 2024. 'Women over 50: The Right to Be Seen on Screen'. <https://geenadavisinstitute.org/wp-content/uploads/2024/01/GDIGM-Next50-WomenOver50-Study.pdf>.
- Holtzman, Linda, en Leon Sharpe. 2015. *Media Messages: What Film, Television, and Popular Music Teach Us about Race, Class, Gender, and Sexual Orientation*. Routledge.
- Prommer, Elizabeth, and Christine Linke. *Ausgeblendet: Frauen im deutschen Film und Fernsehen*. Herbert von Halem Verlag, 2019.
- Sanders, Willemien. 2022. 'Beter Is Nog Niet Goed. De Positie van Vrouwen in de Film- En Televisiesector 2011-2020'. Stichting Vrouwen in Beeld. <https://www.vrouweninbeeld.nl/site/wp-content/uploads/Rapport-Beter-is-nog-niet-goed-Executive-Summary.pdf>.
- Scholtens, Jorien, en Janet Slabbekoorn. 2024. 'Monitor Representatie 2023'. Commissariaat voor de Media. <https://www.cvdv.nl/wp-content/uploads/2024/11/Rapport-Monitor-Representatie.pdf>.
- Wiesner-Hanks, Merry E. 2022. *Gender in History. Global Perspectives*. Wiley Blackwell.

Bijlagen

Bijlage 1: Codeerschema

Qualtrics Survey Software

https://survey.uu.nl/Q/EditSection/Blocks/Ajax/GetSurveyPrintPrevi...Qualtrics

Coderingschema Representatie Vrouwen in Fictie 2019-2023

Dit is het coderingschema voor de kwantitatieve inhoudsanalyse van 100 Nederlandse fictieproducties van de afgelopen vijf jaar (2019-2023). Het bestaat uit 29 vragen met instructies over hoe je deze beantwoordt en/of welke informatie je in het antwoord vermeldt. Het is belangrijk dat je je aan de instructies en de volgorde van de vragen houdt.

Naam van codeur:

[Deze informatie wordt alleen gebruikt tijdens het codeerproces om individueel ingevulde codeerschema's te kunnen herleiden. Het zal niet in het rapport worden gebruikt.](#)

[Het eerste deel gaat over de film of de serie.](#)

1. Welke productie heb je bekeken?

s Survey Software

https://survey.uu.nl/Q/EditSection/Blocks/Ajax/GetSurveyPrintPrevi...

2. Uit welk jaar is de fictiefilm/tv-serie?

Jaar

3. Tot welk genre behoort de fictiefilm/tv-serie?

[Maak hierbij gebruik van IMDb of Wikipedia en deergelijke.](#)

[Kruis maximaal 3 vakjes aan.](#)

- Actie of avontuur
- Drama
- Historisch
- Horror
- Jeugd
- Komedie
- Misdaad
- Romantiek
- Sci-fi
- Thriller
- Fantasy

[Dit deel gaat over het vrouwelijke personage aan het begin van het verhaal.](#)

4.1. Heeft de fictiefilm/tv-serie een vrouwelijke personage?

- Nee
- Ja, één vrouw
- Ja, twee vrouwen
- Ja, een groep vrouwen
- Ja, in een groep van gemengd geslacht (met meer dan één vrouw)

4.2. Is er een vrouwelijk hoofdpersonage?

- Ja, er is een vrouwelijk hoofdpersonage.
- Nee, er is alleen een vrouwelijk bijpersonage.

4.3. Is de naam van het vrouwelijke personage genoemd?

- Wordt niet genoemd.
- Wordt genoemd.
- Bekend door eerder seizoen / productie (vervolg / spin-off film of serie).

4.4. Als er meer dan één vrouwelijk personage is, kies er dan één voor de volgende codeervragen.

Naam van dit personage:

Inleidende scène

5. Hoe wordt het vrouwelijke personage geïntroduceerd?

Denk aan de locatie waar we het hoofdpersonage ontmoeten, haar kleding, haar make-up, haar handelingen en het cameraperspectief.

Haar en make-up

Kleding

Handeling

Camera

Locatie

Inleidende scène

6. Wat is de emotionele status van het vrouwelijke personage?

Beschrijf jouw eerste indruk van hoe ze zich voelt met 2-3 bijvoeglijke naamwoorden.

7. Wat is de leeftijd van het vrouwelijke personage dat je hebt gekozen?

Leeftijd

8. Is het vrouwelijke personage een personage van kleur?

Gebaseerd op hoe jij dat waarneemt. Leg kort uit waarom je voor je antwoord kiest.

Ja, om de volgende reden:

Nee, om de volgende reden:

9. Wat is de culturele en/of etnische identiteit van het personage in het verhaal?

Let hierbij op informatie die binnen de verhaalwereld van de film wordt gegeven. Dit kan letterlijk benoemd worden maar kan ook worden ontleend aan fysieke kenmerken, taal/accents en/of culturele artefacten.

Kruis maximaal 2 vakjes aan.

NB: GOS is een los verband van voormalige Sovjetrepublieken dat ontstond bij het uiteenvallen van de Sovjet-Unie in december 1991.

- Nederlands
- Oost Europese
- Western Europese (niet Nederland)
- Niet Europees – Afrikaans
- Niet Europees – Aziatisch, niet Indonesisch
- Niet-Europees - Gemenebest van Onafhankelijke Staten (GOS)
- Niet-Europees – Indonesisch
- Niet Europees – Midden-Oosters, Turks, Marokkaans
- Niet Europees – Noord Amerikaans
- Niet-Europees – Oceanië (Australisch /Nieuw Zeelands)
- Niet-Europees – Suriname / Nederlandse Antille
- Niet Europees – Zuid Amerikaans

10. Tot welke sociale klasse behoort het vrouwelijke personage?

Sociale Klasse

11. Wat is de seksuele geaardheid van het vrouwelijke personage?

- Aseksueel
- Biseksueel
- Heteroseksueel
- Homoseksueel / lesbisch
- Wordt niet benoemd
- Anders

12. Wat is de persoonlijke situatie van het vrouwelijke personage?

Overweeg of ze een relatie heeft, getrouwd is, gescheiden, weduwe is, enz.

Persoonlijke Situatie

13.1. Heeft het vrouwelijke personage één of meer kinderen?

- Ja.
- Nee.
- Wordt niet benoemd.

13.2. Hoeveel kinderen heeft het vrouwelijke personage?

13.3. Wat is de leeftijd van het kind / de verschillende kinderen van het vrouwelijke personage?

	0-2	3-5	6-10	11-14	15-19	20+
Kind 1	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 2	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 3	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 5	☐	☐	☐	☐	☐	☐

14.1. Heeft het vrouwelijke personage een betaalde baan buitenshuis?

- Ja
- Nee
- Onbekend
- Student / Scholier zonder bijbaan.
- Student / Scholier met bijbaan.

14.2. Als ze een betaalde baan heeft: In welke sector is het vrouwelijke personage werkzaam?

- Administratie
- Agrarisch bedrijf of visserij
- Beveiliging of politie
- Defensie
- Detailhandel
- Financiële sector
- Gezondheidszorg
- Horeca
- Kunst en cultuur
- Mode
- Onderwijs
- Productie of ambachten
- Rechtspraak
- Schoonmaak
- Anders

Eerste 30 minuten

15. Hoe zou je het karakter van het vrouwelijke personage omschrijven?

Kies 2-3 kenmerken op basis van jouw eerste indruk.

- actief
- afhankelijk
- atletisch
- avontuurlijk
- bekwaam
- emotioneel
- emotioneel
- geduldig
- gevoelig
- heeft altijd de leiding
- heeft thuis de leiding
- hulpeloos
- irrationeel
- krachtig
- moeilijk / irritant
- ondersteunend
- mooie / charmant
- rationeel
- stoer
- sterk
- teder
- verzorgend
- zelfzeker
- lieflijk

Dit deel gaat over de inhoud van de film of serie.

16. Welke thema staat centraal in de fictiefilm/tv-serie?

Kruis maximaal 2 vakjes aan.

- Cultuur, muziek en kunst
- Coming of age
- Familie
- Financiën, bedrijfszaken en economie
- Gezondheid en ziekte
- Justitie, misdaad en politie
- Onderwijs
- Politiek
- Sport
- Vriendschap en romantiek
- Anders, nl.:

Eerste 30 minuten

17.1. Wie verteld het verhaal over het vrouwelijke personage?

Over wie het verhaal gaat is niet noodzakelijk degene vanuit wiens perspectief het verhaal wordt verteld.

- alwetende verteller (geen personage uit het verhaal)
- geen verteller
- mannelijke ik-verteller (hoofdpersonage)
- vrouwelijke ik-verteller (hoofdpersonage)
- Anders

Eerste 30 minuten

17.2. Op welke manier wordt het vrouwelijke personage door de camera gekaderd?

Ook zijn er verschillende manieren om het verhaal te vertellen: er

wordt over het personage gepraat maar ze is niet op het scherm te zien, er worden flashbacks of droomsequenties gebruikt en/of camera-opnamen vanuit haar perspectief (bijvoorbeeld via een foto- of videoapparaat) gebruikt. Hoe wordt ze in beeld gebracht (camera positie, -beweging, mis-en-scène)?

Dit deel gaat over het vrouwelijke personage aan het einde van het verhaal. Dit betekent de laatste 30 min. van de film of de laatste 30 min. van de laatste aflevering van dat seizoen van de serie.

18. Is het vrouwelijke personage nog steeds aanwezig in het verhaal aan het einde van de film/het seizoen van de serie?

- Ze is noog steeds aanwezig in het verhaal.
- Ze is niet meer aanwezig in het verhaal.

Laatste scene

19. Hoe is het vrouwelijke personage veranderd ten opzichte van de introductie?

Denk aan de locatie waar we het hoofdpersonage aan het einde zien, haar kleding, haar, make-up, haar handelingen en het cameraperspectief.

Haar en make-up	<input type="text"/>
Kleding	<input type="text"/>
Handeling	<input type="text"/>
Camera	<input type="text"/>
Locatie	<input type="text"/>

Laatste scene

20. Wat is nu de emotionele status van het vrouwelijke personage?

Beschrijf jouw eerste indruk van hoe ze zich voelt met 2-3 bijvoeglijke naamwoorden.

21. Wat is de leeftijd van het vrouwelijke personage aan het einde van de film of serie?

Leeftijd

22. Tot welke sociale klasse behoort het vrouwelijke personage aan het einde van de film of serie?

Sociale Klasse

23. Wat is de seksuele geaardheid van het vrouwelijke personage aan het einde van de film of serie?

Aseksueel
 Biseksueel
 Heteroseksueel
 Homoseksueel / lesbisch
 Wordt niet benoemd
 Anders

24. Wat is de persoonlijke situatie van het vrouwelijke personage aan het einde van de film of serie?

Overweeg of ze een relatie heeft, getrouwd is, gescheiden, weduwe is, enz.

Persoonlijke Situatie

25.1. Heeft het vrouwelijke personage één of meer kinderen aan het einde van de film of serie?

- Ja.
- Nee.
- Wordt niet benoemd.

25.2. Hoeveel kinderen heeft het vrouwelijke personage aan het einde van de film of serie?

25.3. Wat is de leeftijd van het kind / de verschillende kinderen van het vrouwelijke personage aan het einde van de film of serie?

	0-2	3-5	6-10	11-14	15-19	20+
Kind 1	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 2	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 3	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 4	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kind 5	☐	☐	☐	☐	☐	☐

26.1. Heeft het vrouwelijke personage een betaalde baan buitenshuis aan het einde van de film of serie?

- Ja
- Nee
- Onbekend
- Student / Scholier zonder bijbaan.
- Student / Scholier met bijbaan.

26.2. Als ze een betaalde baan heeft: In welke sector is het vrouwelijke personage werkzaam?

- Administratie
- Agrarisch bedrijf of visserij
- Beveiliging of politie
- Defensie
- Detailhandel
- Financiële sector
- Gezondheidszorg
- Horeca
- Kunst en cultuur
- Mode
- Onderwijs
- Productie of ambachten
- Rechtspraak
- Schoonmaak
- Anders

Laatste 30 minuten

27. Hoe zou je het karakter van het vrouwelijke personage aan het einde van de film of serie omschrijven?

Kies 2-3 kenmerken op basis van jouw eerste indruk.

- actief
- afhankelijk
- atletisch
- avontuurlijk
- bekwaam
- emotioneel
- emotioneel
- geduldig
- gevoelig
- heeft altijd de leiding
- heeft thuis de leiding
- hulpeloos
- irrationeel
- krachtig
- moeilijk / irritant
- ondersteunend
- mooie / charmant
- rationeel
- stoer
- sterk
- teder
- verzorgend
- zelfzeker
- lieflijk

28. Aanvullende opmerkingen:

Hier kun je eventuele extra opmerkingen over het geanalyseerde vrouwelijke personage en het verhaal van de film of serie vermelden.

De laatste deel gaat over de informatie over het vrouwelijke personage in de script.

29.1. Hoe wordt het vrouwelijke personage in het script omschreven?

Kopier en plak de beschrijving van jouw vrouwelijke personage.

29.2. Vermeld vervolgens de informatie over het vrouwelijke personage in het script volgens de volgende categorieën.

Leeftijd	<input type="text"/>
Haar en make-up	<input type="text"/>
Kleding	<input type="text"/>
Locatie	<input type="text"/>
Handeling	<input type="text"/>

Uitgevoerd met Qualtrics

Bijlage 2: Codeerlijst Roots

- Nederlands
- Oost-Europees
- West-Europees (niet Nederland)
- Niet-Europees - Afrikaans
- Niet-Europees - Aziatisch, niet Indonesisch
- Niet-Europees - Gemeenebest van Onafhankelijke Staten (GOS)
- Niet-Europees - Indonesisch
- Niet-Europees - Midden-Oosters, Turks, Marokkaans
- Niet-Europees - Noord-Amerikaans
- Niet-Europees - Oceanië (Australisch/Nieuw-Zeeland)
- Niet-Europees - Suriname / Nederlandse Antillen
- Niet-Europees - Zuid-Amerikaans.

Bijlage 3: Opties in het codeerschema voor Werk

Productie of ambachten	Financiële sector
Scholier of student	Rechten
Beveiliging of politie	Landbouw of visserij
Verkoop of horeca	Defensie
Mode	Kunst en cultuur
Beauty of lifestyle	Schoonmaak
Administratie of secretariaat	Student met baan
Onderwijs	Student zonder baan
Gezondheidszorg	

Colofon

Dit onderzoek is uitgevoerd door de Universiteit Utrecht in opdracht van Stichting Vrouwen in Beeld, in samenwerking met Netwerk Scenarioschrijvers Auteursbond.

Het ontving financiële bijdragen van het Nederlands Filmfonds en het Ministerie van OCW.

Dit onderzoek was niet tot stand gekomen zonder de inzet van velen. Graag bedanken we de schrijvers, regisseurs, producenten, omroepen en streamers die hun scripts hebben aangeleverd, Jacqueline Rogers, Chris Westendorp, Sytse Kok, Ashar Medina, Simone van den Ende, het bestuur van Vrouwen in Beeld, de Alliantie van Vrouwen in Beeld met Point of VieW, Nederlands Film Festival, Dutch Academy For Film en de mensen die hebben meegelezen, geadviseerd en ondersteund.

Onderzoekers en auteurs: Universiteit Utrecht, dr. Willemien Sanders en dr. Sandra Becker
Met medewerking van: Anna van der Bentz, Hanna Chomiuk, Barbara Dijks, Julia Hoevenaar, Amber Kools, Yuk Mee Kong, Bente Minkjan, Skye Rinkes, Dane-Mei Steegers, Emma van Vliet
Opdrachtgever & redactie: Stichting Vrouwen in Beeld, Esther Schmidt en Sandy Seifert
Vormgeving: Shiftover, Peggy Bussink

vrouweninbeeld.nl

